

Съвет на
Европейския съюз

Брюксел, 14 септември 2022 г.
(OR. en)

12249/22

Междуетноститутуционално досие:
2022/0289 (NLE)

ENER 434
ENV 853
COMPET 690
TRANS 575
CONSOM 220
IND 337
ECOFIN 850
FISC 180

ПРЕДЛОЖЕНИЕ

От: Генералния секретар на Европейската комисия, подписано от г-жа Martine DEPREZ, директор

Дата на получаване: 14 септември 2022 г.

До: Генералния секретариат на Съвета

№ док. Ком.: COM(2022) 473 final

Относно: Предложение за РЕГЛАМЕНТ НА СЪВЕТА относно спешна намеса за справяне с високите цени на енергията

Приложено се изпраща на делегациите документ COM(2022) 473 final.

Приложение: COM(2022) 473 final

ЕВРОПЕЙСКА
КОМИСИЯ

Брюксел, 14.9.2022 г.
COM(2022) 473 final

2022/0289 (NLE)

Предложение за

РЕГЛАМЕНТ НА СЪВЕТА

относно спешна намеса за справяне с високите цени на енергията

ОБЯСНИТЕЛЕН МЕМОРАНДУМ

1. КОНТЕКСТ НА ПРЕДЛОЖЕНИЕТО

Цените на газа и електроенергията достигнаха рекордни равнища през 2022 г. особено след руското нашествие в Украйна. През последната година цените на електроенергията в Европа бързо се повишиха до ниво, много по-високо от това през последните десетилетия. Тази динамика е неразривно свързана с високата цена на газа, която увеличава цената на електроенергията, произвеждана от газови електроцентрали, които често са необходими за задоволяване на търсенето. Цените започнаха да се покачват бързо миналото лято, когато световната икономика се активизира след облекчаването на ограниченията, свързани с пандемията от COVID-19. Впоследствие руското нашествие в Украйна изостри тази ситуация.

Очаква се цените на енергията да останат високи поради несигурността на пазара след поредица от прекъсвания на доставките на газ, което може да се обясни единствено с умишления опит на Русия да използва енергоносителите като политическо оръжие. Очакваните през следващите седмици или месеци нови прекъсвания на доставките на газ от Русия за ЕС може да доведат до още по-високи равнища на цените на газа с верижен ефект върху цената на електроенергията, равнището на инфлацията и нейното въздействие върху гражданите, както и цялостната финансова и макроикономическа стабилност на ЕС.

Комисията е напълно наясно как се отразяват несигурните доставки на газ върху пазара на електроенергия. Държавите членки в цяла Европа изпитаха скок в цените на електроенергията, свързан с покачващите се цени на газа, което доведе до това газът да се превърне в горивото, по което се определя пределната цена, изпреварвайки въглищата. Същевременно производството на електроенергия в ЕС е под обичайните равнища през последните месеци поради зачестилите дейности по поддръжка на електроцентралите, намалялото производство на електроенергия от водноелектрически централи и затварянето на някои по-стари електроцентрали.

Успоредно с това рекордните температури през изминалото лято увеличиха потреблението на енергия за охлаждане и оказаха допълнителен натиск върху производството на електроенергия. По този начин екстремните метеорологични условия допринесоха за недостига на енергия и високите ѝ цени, което утежни положението за потребителите и промишлеността и забави икономическото

възстановяване. Проблемите с доставките допълнително нагнетиха цените на енергията и хранителните стоки, което подхранва глобалния инфлационен натиск и подрива покупателната способност на домакинствата и икономиката като цяло.

Наблюдаваното драматично увеличение на цените на електроенергията тежи на домакинствата, малките и средните предприятия и промишлеността и има опасност да донесе по-големи социални и икономически вреди. Най-засегнати са уязвимите клиенти и енергийно бедните граждани, какъвто беше случаят и миналата зима, но високите цени засягат във все по-голяма степен домакинствата и предприятията със средни доходи. Има опасност те да не могат да посрещнат сметките си за енергия и да бъдат принудени да избират между това да плащат за енергия или за други основни стоки, а при предприятията са поставени под въпрос самата им финансова жизнеспособност и инвестиционни им планове.

Тази икономическа ситуация изисква бърза и съгласувана реакция в целия ЕС, за да се смекчат трудностите, които високите цени причиняват на потребителите и то не само на енергийно бедните и уязвимите, но и на домакинствата и предприятията със средни доходи. Цените на дребно на електроенергията са нараснали средно почти наполовина спрямо предходната година от юли 2021 г., а се очакват още извънредни увеличения преди началото на следващия отоплителен сезон, което постепенно ще се отрази на повечето потребителски договори. Реакцията на ЕС трябва да бъде внимателно и цялостно съгласувана. Не бива да има пречки пред свободния пренос на електроенергия в цяла Европа и държавите членки трябва да могат да изнасят излишната си електроенергия към тези, които най-много се нуждаят от нея. Ролята на вътрешния енергиен пазар за ограничаване на последствията от настоящата енергийна криза не бива да се пренебрегва. Според оценката на ACER за структурата на пазара на електроенергия на едро в ЕС¹ трансграничната търговия е донесла ползи за потребителите в размер на 34 милиарда евро през 2021 г., като същевременно е спомогнала за смекчаване на нестабилността на цените. Тя повишава сигурността на доставките за всяка държава членка и прави държавите по-устойчиви на ценови шокове.

1

https://acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Publication/ACER's%20Final%20Assessment%20of%20the%20EU%20Wholesale%20Electricity%20Market%20Design.pdf

Накратко Съюзът е изправен пред извънредна ситуация. Настоящите безпрецедентни предизвикателства изискват въвеждането на подходящи, пропорционални и временни мерки, които да бъдат предприети в дух на солидарност, за да бъдат решени сериозните трудности в областта на енергетиката и да се преодолее енергийната криза чрез съвместни действия.

Поради това Комисията предлага незабавно да бъде въведен интегриран и взаимозависим пакет от мерки. Те имат за цел, наред с другото, да смекчат въздействието на високите цени на електроенергията и да защитят потребителите, като същевременно запазят ползите от вътрешния пазар и еднаквите условия на конкуренция. Мерките постигат това, като носят решение за различни аспекти на настоящата ситуация и по този начин те се допълват и подсилват взаимно, което позволява на ЕС да отговори единно и съгласувано на кризата. Същевременно те са напълно съвместими със съобщението от 8 март 2022 г., озаглавено „REPowerEU: Съвместни европейски действия за по-сигурна и устойчива енергия на достъпни цени“ и с плана на Комисията REPowerEU от 18 май 2022 г., чиято цел е да се прекъсне зависимостта на Съюза от руските изкопаеми горива възможно най-скоро и не по-късно от 2027 г.

Действително високите цени на енергията, пред които са изправени понастоящем потребителите, генерират изключително големи финансови печалби не само за производителите на електроенергия с по-ниски пределни разходи, но и за дружествата в отраслите на нефта, природния газ, въглищата и нефтопреработването. Тези печалби се дължат главно на благоприятни външни пазарни фактори, причинени от руската война, а не на вложени допълнителни усилия или инвестиции от страна на дружествата. Тези високи цени на енергията създават трудности за домакинствата и предприятията в ЕС, повишават инфлацията, а необходимите мерки за подкрепа повишават публичните разходи. Поради това е целесъобразно да се намали потреблението на електроенергия в целия ЕС, за да се намали необходимостта от производство на електроенергия от газ, и също така да се преразпределят част от породените от тези извънредни обстоятелства приходи на дружествата в различните енергийни отрасли, за да се облекчат потребителите на енергия и обществото като цяло. Подобно преразпределяне може да се постигне чрез различни инструменти, в зависимост от ситуацията в отрасъла, с цел тези средства да се предоставят на потребителите или на проекти за укрепване на енергийната самодостатъчност на Съюза, като е възможно също държавите членки в

дух на солидарност да насочат част от тях като своя вноска във фондове на Съюза или да ги използват въз основа на споразумения между държави членки.

Няколко държави членки вече са приели или понастоящем обмислят приемането на мерки за преразпределяне. Същевременно, съществува риск приеманите единствено на национално равнище мерки да създадат неравностойни условия за дружествата с дейност на енергийния пазар в целия ЕС. За да се създадат еднакви условия на конкуренция, Комисията предлага два допълващи се инструмента, които да обхванат целия енергиен сектор: а) мярка, която временно ще засегне и намали приходите на производителите на електроенергия, и б) мярка, която ще въведе временна солидарна вноска, генерирана от свръхпечалбите в отрасъла на изкопаемите горива, попадащ в обхвата на настоящия регламент. Чрез намаляването на приходите на производителите на електроенергия предложената в регламента мярка има за цел да имитира очаквания иначе от производителите пазарен резултат при нормално функциониращи световни вериги на доставки, без прекъсванията в доставките на газ, настъпили след нахлуването в Украйна през февруари 2022 г. Освен това Комисията предлага временна солидарна вноска от печалбите на предприятията с дейност в отраслите на нефта, природния газ, въглищата и нефтопреработването, които нараснаха значително в сравнение с предходни години.

Държавите членки ще използват постъпленията от вноските на солидарност за подкрепа на домакинствата и предприятията и за смекчаване на последиците от високите цени на енергията. Те следва също така да използват постъпленията от тази краткосрочна мярка за финансиране на мерки за намаляване на потреблението на енергия и за подпомагане на промишлеността, което допълнително да укрепи енергийната самодостатъчност на Съюза в дългосрочен план.

Чрез тези временни мерки допълнителните приходи и печалби се преразпределят за подкрепа на потребителите, което им позволява и те да спечелят от произведената при по-ниски разходи енергия. Като такива те не засягат, но допълват текущата работа на Европейската комисия по отношение на ликвидността на финансовите енергийни пазари, временната рамка на ЕС за държавната помощ при кризи, намаляването на цените на газа, както и дългосрочната структура на пазара, съгласно обявеното в Съобщението относно краткосрочната намеса на енергийния пазар и дългосрочните подобрения на структурата на пазара на електроенергия, публикувано заедно с плана REPowerEU на 18 май 2022 г. Съгласно предлагания регламент ползите от вътрешния

пазар на електроенергия по отношение на ефективността на разпределянето и сигурността на доставките се запазват, като същевременно се намалява търсенето на електроенергия и въздействието на високите цени на газа върху сметките за електроенергия на потребителите.

2. ИЗВЪНРЕДЕН ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЕН ИНСТРУМЕНТ

Намаляване на потреблението на електроенергия

В отговор на повишения риск за следващата зима и необходимостта от намаляване на общото потребление на електроенергия, от икономии на запасите от горива за производство на електроенергия и от предприемане на целенасочени действия за намаляване на цените на електроенергията в часовете, когато тя е най-скъпа, в дух на солидарност предлаганият регламент задава две цели за намаляване на потреблението на електроенергия.

Съгласно първата пред държавите членки се поставя изискване да въведат мерки за намаляване на общото потребление на електроенергия от всички потребители, включително от тези, които все още не разполагат с интелигентни измервателни системи или устройства, които да им позволяват да коригират своето потребление през деня. Мерките следва да бъдат достатъчно амбициозни и биха могли да включват например целенасочени информационни и комуникационни кампании, насочени към потребителите. Във връзка с това може да се помисли за разработването на общоевропейско приложение с целева информация за потребителите. Освен това, за да се повлияе на потреблението на електроенергия в часовете, когато тя е най-скъпа и обикновено газът определя пределната цена, Комисията предлага задължителна цел за намаляване с поне 5 % на брутното потребление на електроенергия по време на избрани часове с върхови цени, обхващащи най-малко 10 % от часовете във всеки месец, в който се очаква цените да бъдат най-високи. Изпълнението на тази задължителна цел би довело до избор на средно 3 до 4 часа от всеки работен ден, което обикновено съответства на часовете на върхови товар, но може да включва и часове, в които производството на електроенергия от възобновяеми източници се очаква да бъде ниско и производството от определящите пределната цена централи е необходимо за покриване на потреблението. За да се съобразят с това, държавите членки разполагат с известна свобода при определянето на въпросните часове. Обвързващата цел е насочена конкретно към потребителите, които могат да осигурят гъвкавост чрез

намаляване на потреблението или предложения за промяна на потреблението на часова основа. Държавите членки следва да имат свободата да изберат подходящите мерки за постигане на целите за намаляване на потреблението и по-специално следва да обмислят рентабилни и пазарни мерки, като например търгове или тръжни схеми, които се отнасят за реакцията от страната на потреблението или неконсумирана електроенергия. Това може да включва разширяване на съществуващите схеми или национални стимули за развитие на реакцията на потреблението. Възможни са също така финансови стимули или компенсации за участващите страни на пазара в случаите, когато се заплаща за допълнителна електроенергия, която не е била консумирана, в сравнение с очакваното нормално потребление в часовете без търга. Въвеждането и прилагането на подобни мерки не следва да засяга прилагането на правилата за държавна помощ.

Въз основа на наблюдаваното почасово производство през периода януари — август 2022 г., намаление с 5 % през 10-те % часове с най-високо потребление на електроенергия, би svelo средното потребление през тези часове до това през първите неизбрани върхови часове. Следователно това би довело до изглаждане на почасовия профил на потребление. Освен това, тъй като газът обикновено е енергоносителят, който определя пределната цена през часовете с най-голямо потребление, зададеното като цел намаление с 5 % може да доведе до намаляване на потреблението на газ с около 1,2 млрд. куб. метра в рамките на 4 месеца. Това представлява около 3,8 % от потреблението на електроенергия за същия период. Според неотдавнашни проучвания² наличният потенциал за реакция на потреблението би могъл да изпълни задължителната цел, като окаже положително въздействие върху цените на електроенергията и върху обема на икономииите на газ.

Таван на пазарните приходи от производството на електроенергия с подпределни енергоносители

На второ място, в предлагания регламент се представя подход, при който допълнителните приходи на производителите с по-ниски пределни разходи, например при производство на електроенергия от възобновяеми енергийни източници, ядрена енергия и лигнитни въглища („подпределни енергоносители“), ще бъдат събирани чрез

² Проучване относно количественото определяне на ползите от оптимизацията на потреблението за доставчиците на електроенергия и потребителите в Европа през 2030 г. по пътя към дълбока декарбонизация, Compass Lexecon, януари 2021 г.; Потенциален принос на гъвкавостта от страната на потреблението за намаляване на потреблението на газ през 2023 г., DNV, септември 2022 г.

последващо определяне на горна граница на приходите за MWh произведена електроенергия.

На пазара „ден напред“ цените на електроенергията се определят от променливите разходи за използвания енергоносител, определящ пределната цена, т.е. използваната последна и най-скъпа централа, необходима за задоволяване на потреблението (пределно ценообразуване). С оглед на ролята, която имат цените на електроенергията на пазара „ден напред“, като отправна точка за ценообразуването на електроенергията във всички останали пазарни интервали, въпросната мярка намалява влиянието на определящия пределната цена енергоносител (обикновено въглищата, напоследък често газа) върху приходите на други производители с по-ниски пределни разходи като например повечето, които използват възобновяеми енергийни източници, ядрена енергия и лигнитни въглища. Мярката имитира обичайните пазарни резултати за тези енергоносители при нормално функциониране на световните вериги на доставки и без превръщането на енергоносителите в оръжие за оказване на натиск чрез прекъсване на доставките на газ.

Чрез този общ за целия Съюз подход, основан на принципа на солидарността, пазарите на електроенергия на едро ще функционират и ще бъдат предвидими както днес, което ще гарантира, че енергията от най-евтините и най-ефективните електроцентрали в ЕС винаги се разпределя най-напред и че държавите членки могат да разчитат на внос, когато такъв им е необходим. По този начин се запазва стимулът за въглищните и газовите електроцентрали, за съоръженията за съхранение и за реакцията на потреблението да бъдат на разположение за експлоатация при необходимост, което ще гарантира стабилна експлоатация на електроенергийната система през зимния сезон 2022—2023 г.

Размер на тавана за пазарните приходи

Таванът на приходите, предвиден в настоящия регламент, следва да бъде определен на равнище, което обхваща по-голямата част от производителите на електроенергия на подпределни цени в ЕС и не излага на риск работата и рентабилността на съществуващите инсталации и бъдещите инвестиционни решения за ново производство на електроенергия на подпределни цени.

Макар да е възможно спорадичните и краткосрочни върхови цени да се разглеждат като нормална черта на пазара на електроенергия и да са полезни за някои инвеститори, за

да възстановят инвестициите си в производството на електроенергия, екстремното и трайно увеличение на цените от февруари 2022 г. насам се различава значително от нормалното положение на пазара със спорадични върхови цени или по-дългосрочни колебания на цените, свързани с икономическите цикли.

Това се отнася по-специално за инвестиционните решения относно производството на електроенергия от възобновяеми източници, които са от решаващо значение за постигането на целите на Съюза за декарбонизация. За да се избегне подкопаване на оценката на рентабилността при вземането на инвестиционни решения, таванът съответно не следва да се определя под очакваното от участниците на пазара средно равнище на цените на електроенергията в часовете на най-високо потребление на електроенергия преди нахлуването на Русия в Украйна. Очакваните средни пазарни цени във върховите часове са били трайно и значително под 180 EUR/MWh през последните десетилетия въпреки различията в цените в отделните региони на Съюза. Освен това симулациите, основани на наблюдаваните цени в периода януари-август 2022 г., показват, че таван от 180 EUR/MWh би довел до стабилизиране на средните приходи на около 150 EUR/MWh. Това средно равнище на приходите е трайно по-високо от настоящите общи усреднени разходи за производство на електроенергия от подпределни енергоносители, за които се отнася евентуалният таван на приходите³, което ще позволи на производителите, за които това се отнася, да покрият своите инвестиции и оперативни разходи. Следователно таванът не следва да възпрепятства инвестициите в нови мощности за производство на електроенергия на подпределни цени. Поради това Комисията предлага таванът на приходите да бъде определен на 180/MWh EUR, което включва необходимия марж за сигурност.

Този таван следва да бъде ограничен до пазарните приходи и да не обхваща общите приходи от производство (включително например тези, които произтичат от схеми за подпомагане), за да не се повлияе значително на първоначално очакваната рентабилност на даден проект.

Необходим е единен таван на приходите в целия Съюз, за да се запази функционирането на вътрешния пазар на електроенергия, понеже така би се запазила ценовата конкуренция между производителите на електроенергия от различни енергоносители, по-специално при възобновяемите енергийни източници. Тъй като

³ Разходи за енергия, данъци и въздействие на държавната намеса върху инвестициите: окончателен доклад, Trinomics, октомври 2020 г.

таванът ще се прилага за приходите на MWh произведена електроенергия, ценообразуването на пазарите на едро на електроенергия няма да бъде засегнато. Електроразпределението от централите ще продължи да се извършва въз основа на тяхното ниво на ефективност, като първо се разпределя електроенергия от тези с по-ниски пределни разходи, а трансграничната търговия с електроенергия няма да бъде засегната.

Държавите членки ще трябва да въведат подходящи процедури за събиране на допълнителните приходи от производителите, тъй като таванът на приходите може да се прилага при уреждането на сделки или, ако това не е възможно, след това. Това зависи от различията във функционирането на пазарите на електроенергия на едро при различните времеви интервали и от начина, по който те са организирани в държавите членки.

Обхват на тавана на приходите

Таванът на пазарните приходи ще се прилага за приходите от продажбата на електроенергия на всички производители на електроенергия на подпределни цени, определени в регламента, и ще обхваща всички пазарни времеви интервали, независимо дали търговията с електроенергия се извършва двустранно (извънборсово) или на централизирани пазари. Ако таванът се прилага само за определени времеви интервали или само за борси и други организирани пазари, производителите на електроенергия на подпределни цени биха имали стимул да търгуват с електроенергия в интервалите и на пазарите, които не са обхванати от мярката. От друга страна, предложеното широко прилагане на тавана на приходите ще запази стимулите за сключване на дългосрочни споразумения за закупуване на електроенергия, които са от решаващо значение за това потребителите да се застраховат срещу нестабилността на цените и представляват важен инструмент за стимулиране на инвестициите в подпределни енергоносители, особено във възобновяеми енергийни източници. Като се има предвид, че таванът на приходите не засяга ценообразуването, потребителите биха имали интерес да сключват дългосрочни договори за закупуване на електроенергия, които им позволяват да се възползват пряко от цени, по-ниски от наблюдаваните на пазара.

Таванът на приходите ще се прилага за MWh произведена електроенергия. Независимо от договорната форма, в която може да се извършва търговията с електроенергия, таванът следва да се прилага само за реализираните пазарни приходи. Това е необходимо, за да се избегне прилагането му спрямо производители, които на практика

не се възползват от настоящите високи цени на електроенергията, защото са хеджирали приходите си срещу колебанията на пазара на електроенергия на едро на цена под равнището на ценовия таван. Следователно, доколкото съществуващи или бъдещи договорни задължения, като например споразумения за закупуване на електроенергия от възобновяеми енергийни източници и други видове споразумения за закупуване на електроенергия или хеджиране чрез форуърдни договори, водят до пазарни приходи от производството на електроенергия под ценовия таван, той няма да се прилага спрямо тях.

Определяне на подпределните енергоносители от значение

Таванът на приходите се прилага за пазарните приходи от продажбата на електроенергия, произведена от енергоносители с пределни разходи по-ниски от тавана, като вятърна енергия, слънчева енергия, геотермална енергия, ядрена енергия, биомаса, нефтопродукти и свързани с нефта продукти, водоелектрически съоръжения без язовири и др.

Таванът на пазарните приходи обаче не следва да се прилага за производства на електроенергия, при които входящите разходи за гориво водят до праг на рентабилността над равнището на тавана, тъй като това би застрашило тези дейности и в крайна сметка сигурността на доставките. Такъв е например случаят с газовите и въглищните електроцентрали. След нахлуването в Украйна цените на природния газ и антрацитните въглища нараснаха рязко⁴, което доведе до праг на рентабилността в производството на електроенергия над ценовия таван. Ако таванът на приходите бъде приложен за газовите и въглищните електроцентрали, те няма да могат да покриват оперативните си разходи и ще бъдат принудени да прекратят дейността си.

В съответствие с целите на съобщението за REPowerEU прилагането на тавана не бива да пречи на стимулите за инвестиции в гъвкави технологии за производство на електроенергия (напр. на равнище реакция на потребителите и всички видове съоръжения за акумулиране на енергия) и на производството на електроенергия от източници, които се конкурират пряко с природния газ и газовите електроцентрали. Съответно таванът не следва да се прилага за електроцентрали на биометан.

⁴ Цената за природния газ е вече над 200 EUR/MWh, а при въглищата — над 300 EUR/MWh.

Това е необходимо, за да се запазят стимулите за тези енергоносители и видове производство с цел намаляване на потреблението на газ, както се подчертава в съобщението REPowerEU.

За да се запазят стимулите за разработване на иновативни технологии, таванът на приходите не следва да се прилага за демонстрационни проекти. На практика това е вече така, тъй като възнаграждението за демонстрационни проекти обикновено се определя от пазара (напр. фиксирани приходи чрез преференциални тарифи).

В някои държави членки приходите на някои производители вече са ограничени чрез държавни мерки. Въпросните производители не се ползват от увеличени приходи в резултат на неотдавнашното покачване на цените на електроенергията. Поради това спрямо съществуващите производители, които са обект на подобни държавни мерки, таванът не бива да се прилага.

С цел да се избегне прекомерната административна тежест и да се гарантира ефективното прилагане на предложената мярка, на държавите членки следва да се разреши да изключат от прилагането на тавана за приходите производителите, които произвеждат електроенергия от съоръжения с мощност под 20 kW.

Преразпределяне към крайни потребители

Допълнителните приходи, получени в резултат на прилагането на тавана, ще бъдат насочени към крайните потребители на електроенергия. Това включва всички купувачи на електроенергия за собствено потребление. При подбора на бенефициерите на преразпределянето държавите членки следва да се насочат във възможно най-голяма степен към крайните потребители, било то частни или търговски, които са най-силно изложени на високите цени на електроенергията. Разпределянето на допълнителните приходи, както е посочено в настоящия инструмент, не засяга прилагането на член 107 и член 108 от ДФЕС.

Решаване на трудностите, пред които са изправени потребителите

Най-сетне, настоящото предложение съдържа ключови разпоредби за решаване на трудностите, пред които са изправени потребителите в резултат на много високите цени на енергията. Настоящата криза поражда предизвикателството да се осигури адекватна помощ за битовите потребители и те да запазят достъп до необходимата им енергия, без да се саботират стимулите за енергоспестяване. Отправна точка за действие е пълното осъзнаване на вероятните несгоди, пред които ще бъдат изправени

домакинствата, включително тези със средни доходи, и необходимостта от мерки за подкрепа на национално равнище.

Държавите членки вече са въвели широк набор от мерки за подкрепа, включително мерки въз основа на инструментариума. Те включват пряко подпомагане на доходите, намаляване на данъците и налозите и отстъпки върху сметките за енергия на потребителите, както и мерки за подпомагане на енергийната ефективност и производството на енергия от възобновяеми източници на място. Някои държави членки се намесиха и в ценообразуването при доставките на електроенергия, т.е. установиха регулирани цени за крайните потребители.

Всички тези инструменти ще останат важни. Държавите членки следва да могат да изберат тези, които най-добре отговарят на техните национални условия. Доколкото е възможно, подкрепата за потребителите също ще трябва да бъде подкрепа за намаляване на потреблението. Важно е обаче да се отбележи, че някои потребители може вече да са се доближили до минималното базисно равнище на потребление, необходимо за един здравословен начин на живот.

Комисията представи насоки относно държавната намеса в ценообразуването в своето съобщение, озаглавено „REPowerEU: Съвместни европейски действия за по-сигурна и устойчива енергия на достъпни цени“⁵, при разработването на публични интервенции в ценообразуването при доставките на електроенергия, като се гарантира, че тези интервенции са от полза за потребителите в настоящата криза и засилват конкуренцията в полза на потребителите в дългосрочен план. Съгласно Директива (ЕС) 2019/944 обаче подобна намеса при определянето на цените може да не обхваща малките и средните предприятия и не трябва да бъде под равнището на себестойност.

В основата на вътрешния пазар на електроенергия е залегнало правото на потребителите да избират доставчика на енергия, който им предлага най-добрата цена и услуга. Породената конкуренция оказва натиск върху цените в посока намаляването им и осигурява по-голям избор за потребителите, които вече не зависят от съществуващи монополисти. Осигуряването на конкуренция и разнообразен избор от доставчици и оферти също ще бъде от ключово значение за осъществяването на Европейския зелен пакт, тъй като те позволяват на потребителите да се възползват от вътрешния пазар на

⁵ COM(2022) 108 final

електроенергия и да допринесат за постигането на целите на Съюза в областта на енергийната ефективност и енергията от възобновяеми източници.

Както е посочено в Съобщението относно относно краткосрочната намеса на енергийния пазар и дългосрочните подобрения на структурата на пазара на електроенергия, Комисията е на мнение, че в настоящия контекст би било приемливо регулирането на цените да обхване и малките и средните предприятия (МСП). Като се има предвид, че законодателството на ЕС в областта на енергетиката не предвижда отделна рамка за тези потребители, ако на държавите членки се предостави възможност да разширят намесата си в ценообразуването под формата на регулирани цени и за малките и средните предприятия по време на настоящата криза, това би им осигурило допълнителен инструмент за управление на последствията от нея. Този подход отразява факта, че настоящата ситуация на енергийния пазар с високи и променливи цени на едро на газа и електроенергията може да попречи на конкуренцията и да засегне потребителите в сегмента на МСП. Тази възможност обаче следва да запази стимула за намаляване на потреблението и то да се ограничи до 80 % от предишното им потребление.

Публичната намеса в ценообразуването на електроенергията под себестойността би могла да бъде начин за някои държави членки пряко да ограничат последствията от кризата за потребителите. Подобни мерки обаче влияят значително и върху функционирането на конкуренцията на пазара на дребно, върху иновациите и върху стимулите за намаляване на потреблението. Ето защо, дори като спешна мярка, те трябва да бъдат придружени от предпазни мерки, за да се гарантира недискриминационно третиране на доставчиците и за осигуряване на стимул за намаляване на потреблението.

Важна част от търсената солидарност е да се гарантира, че вътрешният пазар на електроенергия предоставя на държавите членки необходимите инструменти и гъвкавост, за да отговорят на кризата. Същевременно държавите членки следва да решат дали да използват тези възможности. Те най-добре могат да определят доколко ефикасни ще бъдат тези мерки, особено в сравнение с други инструменти, и да ги съобразят с необходимостта подкрепата да се насочи там, където тя е най-необходима.

3. СОЛИДАРНА ВНОСКА

От изключително големите увеличения на цените, дължащи се на настоящата ситуация на пазара, се възползват не само дружествата, произвеждащи електроенергия, но и отрасълът на изкопаемите горива, където се генерират печалби, надхвърлящи резултата от обичайните стопански дейности. Скокът в цените на електроенергията създава значителна тежест както за публичните органи, така и за потребителите и предприятията, и са необходими действия, за да се избегне опасността от извънредно високи цени и много по-големи и потенциално вредни последици за обществото и икономиката. Случващото се налага обща реакция на равнището на Съюза. Съответно лидерите на ЕС и Комисията посочиха спешната необходимост от допълнителни мерки за смекчаване на въздействието на тези събития върху гражданите и икономическите оператори в ЕС и за да се предотврати евентуална още по-остра криза.

За да се подкрепят финансово мерките, необходими за реагиране на настоящото кризисно положение за домакинствата и предприятията, тези, които генерират прекомерни печалби, трябва да участват в тях финансово в дух на солидарност.

С настоящия регламент се въвежда солидарна вноска за отрасли на изкопаемите горива, приложима във всички държави членки. Става дума за извънредна и временна мярка, съобразена с настоящата ситуация, която държавите членки ще приложат в дух на солидарност, за да смекчат преките икономически последици от покачващите се цени на енергията за бюджетите на публичните органи, потребителите и предприятията в целия Съюз.

Въвеждането на временна солидарна вноска ще гарантира, че тези отрасли също допринасят пропорционално на печалбите, генерирани от кризисната ситуация. Същевременно въпросното участие ще бъде замислено така, че да се гарантира наличието на достатъчно средства за осигуряване на необходимите инвестиции в енергийния преход и новите технологии, включително на равнище ЕС.

За тази цел с настоящото предложение се въвежда мярка, която се състои от временна солидарна вноска въз основа на облагаемата свръхпечалба, реализирана през финансовата 2022 година от дружествата и местата на стопанска дейност единствено в отраслите на нефта, природния газ, въглищата и нефтопреработването, която е съизмерима и адекватна на настоящото социално-икономическо положение. С вноската ще се финансират мерки, които спомагат за ограничаване на последствията от настоящата криза, в дух на солидарност между държавите членки. Мярката ще позволи

преразпределяне на ресурси и финансова подкрепа за домакинствата и предприятията, за да се смекчат последиците от устойчивите високи цени на енергията, да се намали потреблението на енергия, да се подкрепят енергоемките отрасли, насочени към енергия от възобновяеми източници или енергийна ефективност, и за развитие на енергийната самодостатъчност на Съюза в полза на всички държави членки. Освен това настоящото прекъсване на доставките на газ и неговото отражение върху цените на газа и електроенергията, повишеното потребление на енергия в резултат на рекордните летни температури наред с намалелите мощности на някои генератори на електроенергия сериозно затрудняват доставките на продукти от областта на енергетиката, в случая на електроенергия. Мярката ще спомогне за това вътрешният пазар да продължи да функционира гладко и да се осигури необходимата солидарност между държавите членки. Разпределянето на свръхпечалбите, както е посочено в настоящия инструмент, не засяга прилагането на член 107 и член 108 от ДФЕС.

4. СЪГЛАСУВАНОСТ С ДЕЙСТВАЩИТЕ РАЗПОРЕДБИ В ТАЗИ ОБЛАСТ НА ПОЛИТИКАТА

С предложения инструмент се определят временни, пропорционални и извънредни мерки. Той допълва съществуващи инициативи и законодателни актове на ЕС в тази област, както и вече предприетите от Комисията инициативи в отговор на настоящата криза на енергийните пазари. Инструментът е логично следствие от съществуващи инициативи, например набора от мерки за цените на енергията⁶⁷, приет на 13 октомври 2021 г., и плана REPowerEU от 18 май 2022 г., който съдържа списък с мерки, които държавите членки могат да използват в подкрепа на потребителите и в допълнение на инициативата „Спестяване на газ за подsigуряване на зимата“.

Освен това елементите на предложения регламент, които се отнасят до намаляването на потреблението, ще подкрепят наскоро приетия Регламент (ЕС) 2022/1032 за съхранението⁸, ще спомогнат за намаляване на необходимостта от производство на електроенергия от газ и съответно за това държавите членки да запазят запасите от газ,

⁶ COM(2021) 660 final от 13 октомври 2021 г.: Справяне с нарастващите цени на енергията: набор от мерки за действие и подкрепа

⁷ COM(2022) 236 final

⁸ Регламент (ЕС) 2022/1032 на Европейския парламент и на Съвета от 29 юни 2022 г. за изменение на регламенти (ЕС) 2017/1938 и (ЕО) № 715/2009 във връзка със съхранението на газ (ОВ L 173/17 от 30 юни 2022 г.)

натрупани по силата на задълженията за запълване на хранилищата, и да гарантират доставките за зимата на 2022—2023 г.

Сериозното положение на пазарите на електроенергия е основателна причина за разширяването на обхвата на държавната намеса в съответствие с мерките, предложени в регламента.

Предлаганата инициатива е в отговор на увеличения натиск върху цените на дребно, който се усеща от всички потребители на електроенергия, и на необходимостта от намаляване на потреблението и пестеливо използване на газа през тази зима в резултат на войната на Русия срещу Украйна.

Предвид структурата на предложената инициатива, по-специално равнището и временния характер на предложения таван на пазарните приходи от производството на електроенергия от подпределни енергоносители, Комисията е на мнение, че предложението отговаря на целите на Европейския законодателен акт за климата.

5. СЪГЛАСУВАНОСТ С ДРУГИ ПОЛИТИКИ НА СЪЮЗА

Предложението е извънредна мярка, която се прилага за ограничен период от време и е в съответствие с по-широк набор от инициативи за повишаване на енергийната устойчивост на Съюза и за ограничаване на риска или смекчаване на последствията от възможни извънредни ситуации. То не нарушава функционирането на вътрешния пазар и не компрометира неговата цялост, тъй като функциониращите трансгранични енергийни пазари са от ключово значение за гарантиране на сигурността на доставките в ситуация на недостиг. В него се предвижда по-съгласувано намаляване на потреблението на електроенергия. То е в съответствие и с амбициозните цели на Комисията по Зеления пакт и следва същите принципи и цели като посочените в инициативата „Спестяване на газ за подsigуряване на зимата“. Най-сетне, предложението следва принципите за защита на потребителите, чиято цел е да се гарантират достъпни цени на енергията за потребителите в целия ЕС.

6. ПРАВНО ОСНОВАНИЕ, СУБСИДИАРНОСТ И ПРОПОРЦИОНАЛНОСТ

Правно основание

Правното основание на настоящия инструмент е член 122, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС).

Настоящото прекъсване на доставките на газ и неговото отражение върху цените на газа и електроенергията, повишеното потребление на енергия в резултат на рекордните температури през изминалото лято наред с намалелите мощности на някои генератори на електроенергия сериозно затрудняват доставките на продукти от областта на енергетиката, в случая на електроенергия, съгласно член 122 от ДФЕС. Растящите цени на електроенергията създават значителна тежест за потребителите и предприятията и ако не бъдат предприети действия, има опасност те да станат извънредно високи, което би могло да има значително по-широки социални и икономически последици. Лидерите на ЕС и Комисията посочиха спешната необходимост от допълнителни мерки за смекчаване на последствията за гражданите на ЕС и за по-добра подготовка за предстоящата зима.

Временните мерки съгласно предложения регламент въплъщават принципа на солидарност в областта на енергетиката и позволяват на държавите членки да възприемат съгласуван подход за защита на потребителите, без да се застрашава функционирането на вътрешния пазар на електроенергия.

С цел да се избегнат значителни нарушения на вътрешния пазар и във веригите на доставки, което потенциално ще застраши допълнително сигурността на доставките през тази зима, от решаващо значение е всички държави членки да действат съвместно и в дух на солидарност възможно най-скоро. Настоящата криза се отрази неблагоприятно на всички държави членки, но не всички са еднакво способни финансово да подкрепят потребителите. Това може да доведе до ситуация, в която някои държави членки предоставят подкрепа на потребителите, докато други може да не са в състояние да си позволят това или да се колебаят да се намесят с мерки, които могат да окажат отрицателно въздействие върху вътрешния пазар на електроенергия.

Съгласуването на усилията за намаляване на потреблението и преразпределянето на допълнителните приходи към затруднените потребители са най-добрият отговор на предизвикателствата, които срещаме преди идната зима. Чрез съгласувано намаляване на потреблението, запазване на възможността за внос на електроенергия, когато е необходимо, и използване на допълнителните приходи в подкрепа на потребителите, държавите членки ще могат да подкрепят в по-голяма степен потребителите и предприятията и по този начин да смекчат последствията от инфлацията в цялата икономика, както и да подсилят устойчивостта на вътрешния пазар на ЕС. Необходими са също съгласувани действия в посока по-добра платежоспособност на гражданите и

предприятията, което да смекчи последствията от инфлацията върху цялата икономика на Съюза. Всички държави членки следва да споделят тежестта и да участват в съвместните усилия в подкрепа на потребителите, за да не бъдат поставени под въпрос принципите на единния пазар.

Макар държавите членки да са засегнати по различен начин от недостига при доставките на газ и неговото отражение върху цените на електроенергията, всички държави членки трябва да се ангажират с тази мярка и да намалят своето потребление на електроенергия еднакво. Съгласуваните усилия на равнище ЕС за намаляване на потреблението на електроенергия в целия ЕС ще доведат до желаните резултати и съответно до по-ниски цени на едро на електроенергията и впоследствие до по-ниски цени за потребителите. Намаленото потребление на електроенергия във върховите часове ще доведе и до намалена нужда от прибягване до газовите електроцентрали, тъй като общото потребление на електроенергия ще бъде по-ниско. Подобен съгласуван отговор ще разчита на потенциала, който се крие в икономите на електроенергия в ЕС, а това не би било възможно в същата степен без съгласувани действия от страна на всички държави членки на равнище ЕС. Всички държави членки ще дадат своя дял в съвместните усилия за намаляване на цените и предотвратяване на рисковете за сигурността на доставките. Тъй като на вътрешния пазар на електроенергия електроенергийните системи на държавите членки са силно интегрирани, мярката би могла да бъде ефективна само ако всички държави членки изиграят своята роля за намаляване на потреблението.

Аналогично, солидарността между държавите членки чрез единен таван на приходите от енергоносители за подпределно производство на електроенергия ще генерира приходи за държавите членки за финансиране на мерки в подкрепа на крайните потребители на електроенергия, като същевременно се запазят ценовите сигнали на пазарите в цяла Европа и се запази трансграничната търговия. Съответно тя ще гарантира, че електроенергията в Европа продължава да се пренася там, където е най-необходима, и че евтино произведената електроенергия се изнася в държави членки, в които производството на електроенергия е по-скъпо. Тези координирани усилия на държавите членки в действителност утвърждават принципа на енергийна солидарност между държавите членки и гражданите на Съюза.

Освен това тази мярка е съвместима с настоящия начин на търговия и ценообразуване на електроенергията в цяла Европа и така тя гарантира, че няма да има промяна в

търговията с енергия и споделянето на енергия, че държавите членки могат да продължат да разчитат на своите съседи за внос и че държавите членки с по-малко местно производство и ограничени природни ресурси са по-добре защитени от рисковете от прекъсване на доставките. Поради това е оправдано предложеният инструмент да се основава на член 122, параграф 1 от ДФЕС.

Изключително голямото увеличение на цените доведе до ситуация, в която не само много домакинства срещат значителни трудности да плащат сметките си, но и която поражда сериозен риск за икономиката. Тъй като мащабите на настоящите проблеми не са били предвидени в настоящата регулаторна рамка, е целесъобразно да се разреши държавна намеса в цените на дребно и за малките и средните предприятия и, при определени условия, намеса, която води до ценови равнища под разходите на доставчиците на енергия както за домакинствата, така и за МСП.

Въздействието на недостига на доставките на газ върху цените на електроенергията, както и възможностите за финансиране на мерки за подкрепа от държавния бюджет обаче се различават в отделните държави членки. Съответно кризата се отразява различно в някои части на Съюза, където потребителите нямат достъп до енергията, от която се нуждаят, тъй като доставчиците се оттеглят от пазара. Без предложените мерки съществува риск само държавите членки с фискално пространство да разполагат с ресурси за защита на тези потребители и доставчици, което ще доведе до сериозни нарушения на вътрешния пазар. Създаването с предлагания регламент единно задължение за прехвърляне на допълнителните приходи към крайните потребители ще гарантира, че по принцип всички държави членки ще могат да защитят своите потребители и да използват тези допълнителни ресурси за една и съща цел. Положителното въздействие върху цените на енергията ще окаже положително въздействие върху взаимосвързания пазар на ЕС и също така ще спомогне за намаляване на темпа на инфлацията. Поради това, във взаимосвързаната икономика на Съюза националните мерки ще имат положителен ефект и в други държави членки.

Колективното установяване от страна на държавите членки на съгласувана, временна солидарна вноска въз основа на облагаемите свръхпечалби, реализирани през данъчната 2022 година от дружествата от ЕС и местата на стопанска дейност в отраслите на нефта, природния газ, въглищата и нефтопреработването в Съюза, управлявани от обща рамка, е необходимо, за да се спомогне за защитата на потребителите и предприятията от покачващите се цени на енергията в целия Съюз,

като същевременно се запази гладкото функциониране на вътрешния пазар и се гарантира необходимата солидарност между държавите членки. Поради това е оправдано предложеният инструмент да се основава на член 122, параграф 1 от ДФЕС. Въвеждането на солидарна вноска внася известна справедливост в пакета от мерки, които ще бъдат предприети в контекста на извънредната намеса в енергетиката.

Настоящото предложение съответно гарантира, че всички държави членки ще съгласуват усилията си. То отразява принципа на енергийна солидарност, който наскоро беше потвърден от Съда на Европейския съюз като основен принцип на правото на ЕС⁹.

Субсидиарност (при неизключителна компетентност)

Планираните мерки в рамките на настоящата инициатива са в пълно съответствие с принципа на субсидиарност. Поради значителната несигурност на пазара на електроенергия в Съюза и произтичащите от това изключително високи цени, причинени от използването на доставките на газ като оръжие от страна на Русия, са необходими действия на равнището на Съюза. Необходим е съгласуван подход чрез намаляване на потреблението на електроенергия в целия Съюз, в дух на солидарност, за да се сведе до минимум рискът от потенциални сериозни нарушения през зимните месеци, когато потреблението на електроенергия и производството на електроенергия от газ ще бъдат по-високи.

Като се има предвид безпрецедентният характер на кризата с доставките на газ и ролята на газа като ключов енергоносител за задоволяване на потреблението на електроенергия, е оправдано също така да се предприемат действия на равнището на Съюза по отношение на пазарите на електроенергия. Държавите членки трябва да могат да разчитат на внос, ако и когато такъв е необходим тази зима, а това подчертава значението на вътрешния пазар на електроенергия. За да се избегне превръщането на кризата с високите цени в криза, свързана със сигурността на доставките, не бива да има прекъсване на енергийните потоци в цяла Европа. Енергията обаче трябва да бъде достъпна и да се намери решение за непропорционалното отражение върху сметките за електроенергия на потребителите. За да се предпази функционирането на електроенергийната система и трансграничната търговия и инвестиции, един общ

⁹ Решение по дело C-848/19 P (Германия/Полша).

подход за ограничаване на приходите от подпределни енергоносители е едновременно разумен, подходящ и пропорционален.

По отношение на електроенергията настоящото предложение определя крайния резултат от мерките — определяне на мерки за намаляване на потреблението и правно обвързващи задължения за намаляване на енергията, когато цените на електроенергията са най-високи, и ограничаване на приходите от подпределни енергоносители. В същото време то предоставя на държавите членки пълна самостоятелност при избора на най-ефективните средства за изпълнение на тези задължения в съответствие с техните национални особености и разширява възможността държавите членки да се намесват в регулирането на цените. По-конкретно:

- Що се отнася до намаляването на потреблението на електроенергия, в предлагания регламент се задават обвързващи цели, които трябва да бъдат постигнати, като същевременно оставя на държавите членки избора на средствата за постигането им.
- Що се отнася до тавана на приходите за финансиране на подкрепата за потребителите, в предлагания регламент се определя единен таван, приложим в Съюза. Държавите членки обаче си запазват правото да въвеждат допълнителни ограничения, стига те да са съразмерни, да не нарушават функционирането на пазарите за електроенергия на едро, да гарантират покриване на инвестиционните разходи, да не объркат сигналите към инвеститорите и да отговарят на законодателството на Съюза. Допълнителните приходи ще се използват в подкрепа на потребителите, но държавите членки ще разполагат с пълна самостоятелност в това как да гарантират, че тези допълнителни приходи достигат до потребителите.
- Що се отнася до мерките за публична намеса в цените на дребно, предлаганият регламент всъщност разширява обхвата на действие на държавите членки за предприемане на такива мерки в сравнение с настоящата законодателна рамка на равнището на Съюза, което е в съответствие с принципа на субсидиарност.

Що се отнася до мярката в сектора на изкопаемите горива, временната солидарна вноска представлява решение на предизвикателството, пред което са изправени всички държави членки и на което те дават понастоящем различен отговор, като осигурява рамка, уреждаща тази вноска на европейско равнище. Общата инициатива на равнището на Съюза, състояща се в задължителното въвеждане на солидарна вноска във всяка държава членка за определени дружества и места на стопанска дейност в отраслите на нефта, природния газ, въглищата и нефтопреработването. Този проблем не може да бъде решен адекватно и самостоятелно от държавите членки.

Солидарната вноска, въведена с настоящия регламент, ще увеличи приходите за държавния бюджет и ще позволи на държавите да финансират мерки, насочени към

облекчаване на трудностите, пред които високите разходи за енергия изправят потребителите, по-специално уязвимите лица и дружества. Не всяка държава членка обаче е въвела такива мерки и съдържанието на вече приетите мерки е различно в отделните държави членки.

Следователно една задължителна солидарна вноска по отношение на свръхпечалбите, уредена от обща рамка на Съюза, ще осигури достатъчно еднакви условия на конкуренция в целия Съюз и условия, при които органите на всички държави членки ще могат да се възползват от постъпленията от тези свръхпечалби, които ще им позволят да се справят по-добре с извънредната ситуация на рязко покачване на цените на енергията, която изисква спешни действия във всички държави членки. Поради това една инициатива на ЕС би имала предимства пред самостоятелните действия на национално равнище.

Съответно, поради своя мащаб и въздействие мярката може да бъде осъществена по-добре на равнището на Съюза, тъй като Съюзът може да приема мерки в съответствие с принципа на субсидиарност, предвиден в член 5 от Договора за Европейския съюз.

Пропорционалност

Инициативата е в съответствие с принципа на пропорционалност. В рамките на приложното поле на член 122, параграф 1 от ДФЕС политическата намеса е адекватна на икономическата ситуация и съразмерна с мащабите и естеството на определените проблеми и на поставените цели.

Предвид безпрецедентната геополитическа ситуация и сериозната заплаха за поминъка на гражданите и икономиката на ЕС съществува ясна необходимост от съгласувани действия. Координираните усилия за намаляване на общото потребление на електроенергия, както и на потреблението на електроенергия във върховите часове, определянето на таван за приходите на производителите на електроенергия от подпределни енергоносители и предоставянето на държавите членки на повече възможности за публична намеса при определянето на цените на дребно са подходящи средства за намаляване на съществуващия натиск за повишаване на цените на електроенергията в ущърб на потребителите. Същевременно няма на разположение други, по-малко вмешателски мерки, които също толкова ефективно биха постигнали тази цел.

Предлаганата солидарна вноска е съобразена с принципа на пропорционалност, тъй като не надхвърля необходимото за постигане на целите. Тя се изчислява на основа и по ставка, които гарантират, че само част от печалбите подлежат на тази вноска и енергийните дружества в отраслите на нефта, природния газ, въглищата и нефтопреработването няма да бъдат ненужни възпрепятствани да използват тези свръхпечалби за бъдещи инвестиции или за да гарантират своята жизнеспособност. Ето защо ставката, предложена в регламента, е ограничена до една трета от облагаемата свръхпечалба след прилагане на буфер към данъчната основа. Същевременно, и за да се гарантира съобразяване със специфичните обстоятелства в държавите членки, предложената ставка е минимална и държавите членки могат да прилагат по-висока, ако сметнат това за необходимо.

Солидарната вноска също така е с временен характер и е ограничена до свръхпечалбите, реализирани през данъчната 2022 година. Тя се прилага само за свръхпечалбите в отраслите на нефта, природния газ, въглищата и нефтопреработването, като се вземат предвид неочакваните печалби, реализирани в резултат на непредвидими обстоятелства. Държавите членки, в които вече е въведена национална такса или данък, надвишаващ предложената ставка на солидарната вноска, могат да продължат да прилагат съществуващата по-висока ставка в отговор на националните условия, които са ги накарали да я приемат.

Поради това предложението не излиза извън рамките на необходимото за постигане на целите, определени в понастоящем действащия инструмент. Предложените мерки се считат за пропорционални и се основават, доколкото е възможно, на съществуващи инициативи, приветствани от държавите членки.

Избор на инструмент

Като се има предвид мащабът на енергийната криза, потенциалните социални, икономически и финансови последици от нея и спешната необходимост от тяхното смекчаване, Комисията смята за целесъобразно да действа чрез регламент, който е с общ обхват и се прилага пряко и незабавно. Това би довело до бърз, единен и обхващащ целия Съюз механизъм за сътрудничество.

7. КОНСУЛТАЦИИ СЪС ЗАИНТЕРЕСОВАНИТЕ СТРАНИ И ОЦЕНКИ НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

Консултации със заинтересованите страни

Поради политически чувствителния характер на предложението и спешното му подготвяне с цел да може да бъде прието навреме от Съвета, не беше възможно да се проведе специална консултация със заинтересованите страни.

Комисията обаче планира да работи със заинтересованите страни, и по-специално с енергоемките отрасли, за да се гарантира успешното прилагане на настоящия регламент.

Като се има предвид временният и спешен характер на мерките в отговор на извънредната ситуация, не беше възможно да се извърши оценка на въздействието.

Основни права

Не е установено отрицателно въздействие върху основните права. Мерките по този инструмент няма да засегнат правата на потребителите, които са категоризирани като защитени съгласно Регламент (ЕС) 2017/1938, включително всички битови потребители. Освен това разпоредбата относно тавана на приходите и въвежданата с предлагания регламент временна солидарна вноска изцяло отчитат необходимостта от защита на оправданите правни очаквания и съществуващите инвестиции и следователно няма да застрашат правото на собственост и ползване на законно придобитата собственост. Инструментът ще позволи на държавите членки да ограничат рисковете, свързани с недостига на газ и произтичащото от него покачване на цените на електроенергията, които в противен случай могат да имат сериозни последици за икономиката и обществото. Осигурената компенсация за доставчиците, от които се изисква да продават електроенергия под себестойността, гарантира, че тези лица не са лишени от своите основни права, макар и без да се засяга прилагането на правилата за държавна помощ.

8. ОТРАЖЕНИЕ ВЪРХУ БЮДЖЕТА

За това предложение не са необходими допълнителни средства от бюджета на ЕС.

9. ДРУГИ ЕЛЕМЕНТИ

Не се прилага.

Предложение за

РЕГЛАМЕНТ НА СЪВЕТА

относно спешна намеса за справяне с високите цени на енергията

СЪВЕТЪТ НА ЕВРОПЕЙСКИЯ СЪЮЗ,

като взе предвид Договора за функционирането на Европейския съюз, и по-специално член 122, параграф 1 от него,

като взе предвид предложението на Европейската комисия,

като има предвид, че:

- (1) От септември 2021 г. насам се наблюдават много високи цени на пазарите на електроенергия. Както е посочено от ACER в нейната оценка на структурата на пазара на електроенергия на едро в ЕС през април 2022 г.¹⁰, това се дължи главно на високата цена на газа, който се използва като суровина за производството на електроенергия. Газовите електроцентрали често са необходими за задоволяване на потреблението на електроенергия, когато то е най-високото през деня или когато количествата електроенергия, произведена чрез други технологии, като например ядрени, водноелектрически или различни възобновяеми енергийни източници, не са достатъчни за покриване на потреблението. Ескалацията на руската военна агресия срещу Украйна, която е договаряща страна на Енергийната общност, от февруари 2022 г. насам доведе до чувствително намаляване на доставките на газ. Руското нашествие в Украйна също така предизвика несигурност по отношение на доставките на други суровини, като например каменни въглища и суров нефт, използвани в инсталации за производство на електроенергия. Това доведе до значителни допълнителни увеличения и нестабилност на цената на електроенергията.
- (2) Неотдавнашните значително по-ниски нива на доставяния газ и все по-честите прекъсвания на доставките на газ от Русия сочат, че съществува значителен риск в близко бъдеще да настъпи пълно спиране на доставките на газ от Русия. За да се повиши сигурността на енергийните доставки в Съюза, Съветът прие Регламент (ЕС) 2022/1369¹¹, който предвижда доброволно намаляване на потреблението на природен газ с 15 % тази зима и предоставя възможност на Съвета да обяви състояние на тревога в Съюза по отношение на сигурността на доставките, като в този случай намаляването на потреблението на газ ще стане задължително.

¹⁰

https://acer.europa.eu/Official_documents/Acts_of_the_Agency/Publication/ACER's%20Final%20Assessment%20of%20the%20EU%20Wholesale%20Electricity%20Market%20Design.pdf

¹¹

Регламент (ЕС) 2022/1369 от 5 август 2022 г. относно координирани мерки за намаляване на търсенето на газ (ОВ L 206, 8.8.2022 г., стр. 1).

- (3) Успоредно с това изключително високите температури, наблюдавани през лятото на 2022 г., доведоха до увеличаване на потреблението на електроенергия за охлаждане, което увеличи натиска върху производството на електроенергия, като в същото време производството на електроенергия чрез определени технологии беше значително под историческите равнища поради технически и климатични обстоятелства. Това се дължи главно на извънредна суша, която доведе до i) недостиг в производството на електроенергия от атомни електроцентрали в различни държави членки, причинен от липсата на охлаждаща вода, ii) ограничено производство на водоелектрическа енергия и iii) ниски нива на водата в големите реки, което оказва неблагоприятно въздействие върху транспорта на стоки, използвани като гориво за производството на енергия. Тази безпрецедентна ситуация означава, че количествата електроенергия, произведени от газови електроцентрали, се запазиха постоянно високи, което допринесе за изключително и необичайно високите цени на едро на електроенергията. Въпреки намалената наличност на производствени мощности в някои държави членки, обменът на електроенергия между държавите членки спомогна за избягване на инциденти, свързани със сигурността на доставките, и допринесе за смекчаване на нестабилността на цените на пазарите на ЕС, като по този начин се повиши устойчивостта на всяка държава членка на ценовите шокове.
- (4) Покачването на цените на пазарите на едро на електроенергия доведе до рязко покачване на цените на дребно на електроенергията, което се очаква да продължи и преди следващия отоплителен сезон, отразявайки се постепенно на повечето потребителски договори. Рязкото покачване на цените на газа и произтичащото от това търсене на алтернативни горива доведоха и до повишаване на цените на други суровини, като например цените на нефта и въглищата.
- (5) Настоящата енергийна криза засегна неблагоприятно всички държави членки, макар и в различна степен. Рязкото повишаване на цените на енергията допринася значително за общата инфлация в еврозоната и забавя икономическия растеж в Съюза.
- (6) Поради това е необходима бърза и координирана реакция. Въвеждането на инструмент за извънредни ситуации би позволило временно смекчаване на риска цените на електроенергията и разходите за електроенергия на крайните потребители да достигнат още по-неустойчиви равнища и държавите членки да приемат некоординирани национални мерки, които биха могли да застрашат сигурността на доставките на равнището на Съюза и да създадат допълнителна тежест за промишлеността и потребителите в Съюза. В дух на солидарност между държавите членки са необходими координирани усилия от страна на държавите членки през следващия зимен сезон 2022—2023 г., за да се смекчи въздействието на високите цени на енергията и да се гарантира, че настоящата криза няма да нанесе трайни вреди на потребителите и икономиката, като в същото време се запази устойчивостта на публичните финанси.
- (7) Настоящите прекъсвания на доставките на газ, намалената наличност на някои електроцентрали и произтичащите от това въздействия върху цените на газа и електроенергията представляват сериозна трудност при доставките на газ и електроенергия по смисъла на член 122, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз. Съществува сериозен риск положението да се влоши още повече през следващия зимен сезон в случай на допълнителни

прекъсвания на доставките на газ и студен зимен сезон, които да повишат потреблението на газ и електроенергия. Това по-нататъшно влошаване би могло да доведе до по-голям натиск върху цените на газа и на другите енергийни суровини, което ще окаже въздействие върху цените на електроенергията.

- (8) Необходим е единен и добре координиран отговор на равнището на Съюза, за да се преодолее рязкото увеличение на цените на електроенергията и тяхното отражение върху домакинствата и промишлеността. Некоординираните национални мерки биха могли да засегнат функционирането на вътрешния енергиен пазар, като застрашат сигурността на доставките и доведат до допълнителни увеличения на цените в държавите членки, които са най-силно засегнати от кризата. Поради това запазването на целостта на вътрешния пазар на електроенергия е от решаващо значение за поддържането и засилването на необходимата солидарност между държавите членки.
- (9) Въпреки че някои държави членки могат да бъдат изложени в по-голяма степен на последиците от прекъсването на доставките на газ от Русия и произтичащите от това увеличения на цените, всички държави членки могат да допринесат за ограничаване на икономическите вреди, причинени от такова прекъсване, чрез подходящи мерки за намаляване на потреблението. Намаляването на потреблението на електроенергия на национално равнище може да окаже положително въздействие върху цените на електроенергията в целия Съюз, тъй като пазарите на електроенергия са свързани и икономии в една държава членка са от полза и за други държави членки.
- (10) Некоординираните тавани на приходите от електроенергия, произведена от производители с по-ниски пределни разходи, използващи например възобновяеми енергийни източници, ядрена енергия и лигнитни въглища (производители с подпределни разходи), могат да доведат до значителни нарушения между производителите в Съюза, тъй като производителите се конкурират в целия ЕС на свързан пазар на електроенергия. Поемането на ангажимент за общ за целия Съюз таван на свръхприходите ще предотврати подобни нарушения. Освен това не всички държави членки могат да подкрепят потребителите в еднаква степен поради ограничените финансови ресурси, докато в същото време някои производители на електроенергия могат да продължат да се възползват от значителни свръхприходи. Солидарността между държавите членки чрез единен таван на приходите от технологии за подпределно производство на електроенергия ще генерира приходи за държавите членки за финансиране на мерки в подкрепа на крайните потребители на електроенергия, като например домакинствата, МСП и енергоемките отрасли, като същевременно се запазят ценовите сигнали на пазарите в цяла Европа и се запази трансграничната търговия.
- (11) С оглед на изключително голямото увеличение на цените на дребно на природния газ и електроенергията от особено значение е държавната намеса за защита на потребителите на дребно. Въздействието на недостига на доставките на газ върху цените на електроенергията, както и възможностите за финансиране на мерки за подкрепа от държавния бюджет обаче се различават в отделните държави членки. Ако само някои държави членки с достатъчно ресурси могат да защитят тези потребители и доставчици, това би довело до сериозни нарушения на вътрешния пазар. Единното задължение за прехвърляне на свръхприходите към крайните потребители позволява на всички държави членки да защитават своите потребители. Положителното въздействие върху цените на енергията ще

окаже положително въздействие върху взаимосвързания пазар на ЕС и също така ще спомогне за овладяване на инфлацията. Поради това, в дух на солидарност, във взаимосвързаната икономика на Съюза националните мерки ще имат положителен ефект и в други държави членки.

- (12) Мярката, състояща се в солидарна вноска на дружествата с дейност в в отраслите на нефта, природния газ, въглищата и нефтопреработването е извънредна и строго ограничена във времето мярка. В настоящата ситуация изглежда целесъобразно да се предприемат действия на равнището на Съюза за смекчаване на преките икономически последици от покачващите се цени на енергията за бюджетите на публичните органи, потребителите и дружествата в целия Съюз.
- (13) Солидарната вноска е подходящо средство за справяне със свръхпечалби, дължащи се на непредвидени обстоятелства. Тези печалби не съответстват на редовната печалба, която тези субекти биха могли да очакват да получат при нормални обстоятелства без непредвидимите събития на енергийните пазари. Поради това въвеждането на солидарна вноска представлява съвместна и координирана мярка, която дава възможност, в дух на солидарност, за генериране на допълнителни постъпления за националните органи за предоставяне на финансова подкрепа на домакинствата и дружествата, силно засегнати от покачващите се цени на енергията, като същевременно се гарантират еднакви условия на конкуренция в целия Съюз и вътрешния пазар. Тя следва да се прилага успоредно с редовните корпоративни данъци, налагани от всяка държава членка на съответните дружества.
- (14) За да се осигури съгласуваност между различните области на енергийната политика, мерките следва да функционират като взаимозависим пакет, като се подсилват една друга. Всички държави членки следва да могат целево да подкрепят потребителите чрез свръхприходите, произтичащи от тавана на пазарните приходи от подпределното производство на електроенергия, чрез намаляване на потреблението на електроенергия, което допринася за понижаване на цените на енергията, и чрез постъпления от солидарна вноска, наложена на дружествата с дейности в отраслите на нефта, природния газ, въглищата и нефтопреработването. В същото време по-ниското потребление следва да има положително въздействие по отношение на намаляването на рисковете за сигурността на доставките в съответствие с целите на Директива (ЕС) 2019/944.
- (15) Поради това държавите членки следва да се стремят да намалят общото си брутно потребление на електроенергия от всички потребители, включително тези, които все още не са оборудвани с интелигентни измервателни системи или устройства, които да им позволяват да наблюдават потреблението си през определени часове от денонощието.
- (16) За да се поддържат запасите от горива за производство на електроенергия и за да се насочат усилията конкретно към часовете на потребление на най-скъпа електроенергия, когато производството на електроенергия от газ оказва особено значително въздействие върху пределната цена, всяка държава членка следва да намали брутното си потребление на електроенергия по време на определени часове с върхови цени.
- (17) Въз основа на типичния профил на потребление на електроенергия в върховите часове, обвързваща цел от 5 % през часовете с върхови цени би гарантирала, че

държавите членки се съсредоточават по-специално върху потребителите, които могат да осигурят гъвкавост чрез оферти за намаляване на потреблението на почасова основа, включително чрез агрегатори. Поради това активното намаляване на потреблението на електроенергия с поне 5 % през избрани часове следва да доведе до намаляване на потреблението на газ и до по-плавно разпределение на потреблението между часовете, оказвайки въздействие върху почасовите пазарни цени.

- (18) Държавите членки следва да имат свободата да избират подходящите мерки за постигане на целите за намаляване на потреблението, съобразявайки се националните особености. При разработването на мерки за намаляване на потреблението на електроенергия държавите членки следва да гарантират, че тези мерки са разработени така, че да не подкопават целите на Съюза за електрификация, определени в съобщението „Тласък за неутралната по отношение на климата икономика: Стратегия на ЕС за интеграция на енергийната система. Електрификацията е от ключово значение за намаляване на зависимостта на ЕС от изкопаеми горива и за гарантиране на дългосрочна стратегическа самодостатъчност на Европейския съюз, тъй като това води до ограничаване на мащаба на настоящата енергийна криза и до предотвратяване на бъдещи енергийни кризи. Мерките за намаляване на брутното потребление на електроенергия могат да включват национални кампании за повишаване на осведомеността, публикуване на целенасочена информация за прогнозираната ситуация в електроенергийната система, регулаторни мерки, ограничаващи несъщественото потребление на енергия и целенасочени стимули за намаляване на потреблението на електроенергия.
- (19) Когато определят подходящи мерки за намаляване на потреблението в часовете с върхови цени, държавите членки следва по-специално да обмислят пазарни мерки като търгове или тръжни схеми, чрез които биха могли да стимулират намаляването на потреблението по икономически ефективен начин. За да се гарантира ефективност и бързо прилагане, държавите членки биха могли да използват съществуващите инициативи и да разширят съществуващите схеми, за да развият реакцията на потреблението. Мерките, предприети на национално равнище, биха могли да включват и финансови стимули или компенсации за засегнатите участници на пазара, ако се постигне осезаемо намаляване на потреблението в допълнение към очакваното нормално потребление.
- (20) За да подпомогне и предостави насоки на държавите членки, които осигуряват необходимото намаляване на потреблението, предвидено в настоящия регламент, Комисията следва да улесни обмена на най-добри практики между държавите членки.
- (21) Предвид извънредното и внезапно покачване на цените на електроенергията и непосредствения риск от допълнителни увеличения, е необходимо държавите членки незабавно да въведат необходимите мерки за постигане на намаляване на брутното потребление на електроенергия, за да се улесни бързото намаляване на цените и да се сведе до минимум използването на изкопаеми горива.
- (22) На пазара на едро „ден напред“ електроенергия се разпределя първо от най-евтините електроцентрали, но цената, получена от всички участници на пазара, се определя от последната централа, необходима за покриване на потреблението, т.е. тази с най-високи пределни разходи, при изчистване на пазара. Неотдавнашното покачване на цените на газа и каменните въглища доведе до

извънредно и трайно увеличение на цените, на които съоръженията за производство на електроенергия от газ и въглища участват на пазара на едро „ден напред“. Това от своя страна доведе до изключително високи цени на пазара „ден напред“ в целия Съюз, тъй като те често са централите с най-високи пределни разходи, необходими за задоволяване на търсенето на електроенергия.

- (23) Предвид ролята на цената на пазара „ден напред“ като референтна стойност за цената на други пазари на електроенергия на едро и факта, че всички участници на пазара получават клиринговата цена, технологиите със значително по-ниски пределни разходи постоянно отчитат високи приходи след нахлуването на Русия в Украйна през февруари 2022 г., далеч над очакванията им спрямо момента, когато са решавали да инвестират.
- (24) В ситуация, в която потребителите са изложени на изключително високи цени, които също вредят на икономиката на Съюза, е необходимо временно да се ограничат извънредните пазарни приходи на производителите с по-ниски пределни разходи чрез прилагане на таван за тези пазарни приходи, получени чрез продажбата на електроенергия в рамките на Съюза.
- (25) Равнището, на което е определен таванът на приходите, не следва да застрашава способността на производителите, към които се прилага, включително производителите на енергия от възобновяеми източници, да възстановяват своите инвестиционни и оперативни разходи, и следва да се запазят и стимулират бъдещите инвестиции в капацитета, необходим за декарбонизирана и надеждна електроенергийна система. Необходим е единен таван на приходите в целия Съюз, за да се запази функционирането на вътрешния пазар на електроенергия, тъй като той би запазил ценовата конкуренция между производителите на електроенергия въз основа на различни технологии, по-специално от възобновяеми енергийни източници.
- (26) Макар че спорадичните и краткосрочните пикове на цените могат да се считат за нормална характеристика на пазара на електроенергия и могат да бъдат полезни за някои инвеститори, за да възстановят инвестициите си в производството на електроенергия, наблюдаването от февруари 2022 г. твърде голямо и трайно увеличение на цените се различава значително от нормалното положение на пазара на спорадични върхови цени. Поради това таванът не следва да бъде определен под разумните очаквания на участниците на пазара по отношение на средното равнище на цените на електроенергията в часовете, през които търсенето на електроенергия е било най-високо, преди руското нашествие в Украйна. Преди февруари 2022 г. за средните върхови цени на пазара на електроенергия на едро трайно се очакваше да бъдат под 180 EUR/MWh в целия Съюз през последните десетилетия, въпреки разликите в цените на електроенергията между регионите в Съюза. Тъй като първоначалното инвестиционно решение на участниците на пазара е било взето въз основа на очакване, че средните цени ще бъдат по-ниски от това равнище през върховите часове, определянето на таван от 180 EUR/MWh представлява равнище, значително над тези първоначални пазарни очаквания. Като се остави марж върху цената, която инвеститорите разумно биха могли да очакват, е необходимо да се гарантира, че таванът на приходите не противоречи на първоначалната оценка на рентабилността на инвестициите.
- (27) Освен това таванът от 180 EUR/MWh е значително по-висок, включвайки разумен марж, от настоящите общи средни разходи за производство на енергия

(LCOE) за всички съответни технологии за производство на електроенергия и позволява на производителите, за които се отнася, да покрият своите инвестиции и оперативни разходи. Като се има предвид, че изчислението, избрано в настоящото предложение, оставя значителен марж между разумните LCOE и тавана на приходите, не може да се очаква, че таванът ще намали инвестициите в нови подпределни мощности.

- (28) Таванът следва да се определя според пазарните приходи, а не според общите приходи от производството (включително други потенциални източници на приходи, като например преференциални премии), за да се избегне значително отражение върху първоначалната очаквана рентабилност на даден проект. Независимо от договорната форма, в която може да се извършва търговията с електроенергия, таванът следва да се прилага само към реализираните пазарни приходи. Това е необходимо, за да се избегнат вредите за производителите, които в действителност не се възползват от настоящите високи цени на електроенергията поради това, че са хеджирали приходите си срещу колебанията на пазара на електроенергия на едро. Следователно, доколкото съществуващи или бъдещи договорни задължения, като например споразумения за закупуване на електроенергия от възобновяеми източници и други видове споразумения за закупуване на електроенергия или хеджиране чрез форуърдни договори, водят до пазарни приходи от производството на електроенергия до равнището на тавана, те няма да бъдат обхванати от неговото прилагане.
- (29) Следователно мярката, с която се въвежда таван на приходите, не следва да възпира участниците на пазара да сключват споразумения за закупуване на електроенергия от възобновяеми източници. Като се имат предвид преките ползи, които те предоставят на крайните потребители, държавите членки следва да продължат да ги насърчават, като използват Препоръката на Комисията от 18 май 2022 г. относно ускоряване на процедурите за издаване на разрешения за проекти за енергия от възобновяеми източници и улесняване на споразуменията за закупуване на електроенергия, както и практиките, описани в глава II от насоките в приложението към посочената препоръка.
- (30) Единният таван на приходите в целия Съюз е необходим, за да се запази функционирането на вътрешния пазар на електроенергия, тъй като той би запазил ценовата конкуренция в Съюза между производителите на електроенергия въз основа на различни технологии, по-специално от възобновяеми енергийни източници.
- (31) Макар прилагането на тавана на приходите в момента на уреждане на сделките да е може би по-ефективно, то може да не е винаги възможно, например поради различия в начина, по който пазарите на електроенергия на едро са организирани в държавите членки и в различни времеви интервали. За да се отчетат националните особености и да се улесни прилагането на тавана за приходите на национално равнище, държавите членки следва да имат свободата да решават дали да го прилагат при уреждането на обмена на електроенергия или след това.
- (32) Като се има предвид, че производственият микс и структурата на разходите на съоръженията за производство на електроенергия се различават значително в отделните държави членки, те следва да запазят възможността за допълнително ограничаване на приходите на производителите, при условие че тези мерки са съвместими с правото на Съюза.

- (33) Таванът на приходите следва да се прилага за технологии с пределни разходи, по-ниски от тавана, като например вятърна, слънчева или ядрена енергия.
- (34) Таванът не следва да се прилага за технологии с високи пределни разходи, свързани с цената на вложеното гориво, необходимо за производството на електроенергия, като газовите и въглищните електроцентрали, тъй като техните оперативни разходи биха били значително над равнището на тавана и неговото прилагане би застрашило икономическата им жизнеспособност. За да се запазят стимулите за цялостно намаляване на потреблението на газ, таванът на приходите не следва да се прилага и за технологии, които се конкурират пряко с газови електроцентрали, като предлагат гъвкавост на електроенергийната система, и участват на пазара на електроенергия въз основа на алтернативните си разходи, като например реакция на потреблението и акумулиране.
- (35) Таванът на приходите не следва да се прилага за технологии, използващи като вложени горива заместители на природния газ, като биометан, така че да не се застрашава преобразуването на съществуващите газови електроцентрали в съответствие с целите на REPowerEU.
- (36) За да се запазят стимулите за разработване на иновативни технологии, таванът на приходите не следва да се прилага за демонстрационни проекти.
- (37) В някои държави членки приходите, получени от определени производители, вече са ограничени чрез държавни мерки като преференциални тарифи за изкупуване и двупосочни договори за разлика. Тези производители не се възползват от увеличените приходи в резултат на неотдашното покачване на цените на електроенергията. Поради това съществуващите производители, които са обект на този вид държавни мерки, следва да бъдат изключени от прилагането на тавана за приходите. Всяка нова мярка следва да бъде в съответствие с принципите на вътрешния пазар, да не ограничава трансграничната търговия и да не води до увеличаване на потреблението на газ.
- (38) Като се има предвид, че чрез прилагането на тавана на приходите не всички държави членки могат да подкрепят своите крайни потребители в същата степен поради обстоятелства, свързани с тяхната зависимост от вноса на електроенергия от други държави, е необходимо държавите членки с нетен внос на електроенергия, равен или по-голям от 100 %, да имат достъп до споразумения за споделяне на свръхприходите с основната държава износител в дух на солидарност. Такива споразумения за солидарност се насърчават по-специално да отразяват небалансирани търговски отношения.
- (39) Търговските практики, както и регулаторната рамка в електроенергийния сектор, се различават значително от тези в сектора на изкопаемите горива. Като се има предвид, че целта на тавана е да се имитират пазарните резултати, които производителите можеха да очакват, ако световните вериги на доставки функционираха нормално без прекъсване на доставките на газ от февруари 2022 г. насам, е необходимо мярката относно производителите на електроенергия да се прилага за приходите от производството на електроенергия. Обратно, тъй като временната солидарна вноска е насочена към рентабилността на предприятията, осъществяващи дейност в отраслите на нефта, природния газ, въглищата и нефтопреработването, която значително се е увеличила в сравнение с предходните години, е необходимо тя да се прилага за техните печалби.

- (40) Държавите членки следва да гарантират, че свръхприходите, получени в резултат на прилагането на тавана в областта на електроенергията, се прехвърлят към крайните потребители на електроенергия, за да се смекчи въздействието на изключително високите цени на електроенергията. Свръхприходите следва да бъдат насочени към потребителите, включително домакинствата и дружествата, които са особено силно засегнати от високите цени на електроенергията. Без предложените мерки съществува риск само по-богатите държави членки да разполагат с ресурси за защита на своите потребители, което ще доведе до сериозни нарушения на вътрешния пазар.
- (41) Приходите от тавана ще помогнат на държавите членки да финансират мерки като прехвърляне на приходи, отстъпки по сметките, компенсиране на доставчиците за снабдяване под себестойността, както и инвестиции, които биха довели до структурно намаляване на потреблението, по-специално на електроенергия, произведена от изкопаеми горива. Когато се предоставя подпомагане на небитови клиенти, те следва да работят в посока инвестиции в технологии за декарбонизация, включително енергия от възобновяеми източници, например чрез споразумение за закупуване на електроенергия или преки инвестиции в производството на енергия от възобновяеми източници, или за инвестиции в енергийна ефективност.
- (42) Публичната намеса при определянето на цените за доставка на електроенергия по принцип представлява нарушаваща пазара мярка. Следователно такива намеси могат да се извършват само като задължения за обществена услуга и са предмет на специфични условия. Понастоящем съгласно Директива (ЕС) 944/2019 регулираните цени са възможни за домакинствата и микропредприятията, като те могат да са под себестойността за енергийно бедните и уязвимите клиенти. Въпреки това, в условията на настоящото извънредно покачване на цените на електроенергията, наборът от налични мерки, с който разполагат държавите членки, за да подкрепят потребителите, следва да бъде временно разширен, като се предостави възможност за разширяване на регулираните цени, така че да обхванат МСП, и като се разреши регулираните цени да бъдат по-ниски от себестойността. Подобно разширяване би могло да бъде финансирано от тавана на приходите.
- (43) Важно е, когато са по-ниски от себестойността, регулираните цени на дребно да не дискриминират доставчиците, нито да им налагат несправедливи разходи. Поради това доставчиците следва да бъдат справедливо компенсирани за направените от тях разходи по регулирани цени, без да се засяга прилагането на правилата за държавна помощ. Разходите за по-ниски от себестойността регулирани цени следва да се финансират от приходите, произтичащи от прилагането на тавана на приходите. За да се избегне увеличаването на потреблението на електроенергия чрез тези мерки, като същевременно се задоволяват енергийните нужди на потребителите, регулираните цени под себестойността следва да покриват само ограничено потребление.
- (44) Без да променят съществено структурата на разходите си и да увеличават инвестициите си, дружествата и местата на стопанска дейност от ЕС, които генерират най-малко 75 % от оборота в отраслите на нефта, природния газ, въглищата и нефтопреработването, отбелязаха скок на печалбите си поради внезапните и непредвидими обстоятелства на войната, намаленото предлагане на енергия и нарастващото потребление поради рекордно високите температури.

- (45) Временната солидарна вноска следва да действа като мярка за преразпределение, за да се гарантира, че съответните дружества, които са реализирали свръхпечалби в резултат на неочакваните обстоятелства, допринасят пропорционално за ограничаването на енергийната криза на вътрешния пазар.
- (46) Основата за изчисляване на временната солидарна вноска е облагаемата печалба на дружествата и местата на стопанска дейност, които са местни лица за данъчни цели в ЕС, в отраслите на нефта, природния газ, въглищата и нефтопреработването, както е определено в двустранните договори или в националното данъчно законодателство на държавите членки за данъчната година, започваща на или след 1 януари 2022 г. Държавите членки, които облагат само разпределените корпоративни печалби, следва да прилагат временната солидарна вноска към изчислената печалба, независимо от нейното разпределение. Данъчната година се определя въз основа на действащите правила съгласно националното законодателство на държавите членки.
- (47) Само печалбите през 2022 г., които надхвърлят с повече от 20 % средните облагаеми печалби, генерирани през трите данъчни години, започващи на или след 1 януари 2019 г., следва да подлежат на солидарна вноска.
- (48) Този подход гарантира, че част от маржа на печалбата, която не се дължи на непредвидимото развитие на енергийните пазари вследствие на нестихващата незаконна война в Украйна, може да бъде използвана от съответните дружества и места на стопанска дейност за бъдещи инвестиции или за гарантиране на тяхната финансова стабилност по време на настоящата енергийна криза, включително за енергоемката промишленост. Този подход за определяне на основата за изчисляване гарантира, че солидарната вноска в различните държави членки е пропорционална. Същевременно този подход за определяне на минимална ставка гарантира, че солидарната вноска е едновременно справедлива и пропорционална. Държавите членки остават свободни да прилагат по-висока ставка, в случай че вече са въвели солидарна вноска, налог или данък върху облагаемите свръхпечалби на енергийните предприятия, попадащи в обхвата на настоящия регламент, която надхвърля тази ставка от 33 %, преди влизането в сила на настоящия регламент. Това дава възможност на тези държави членки да запазят предпочитаната от тях ставка, която считат за приемлива и подходяща съгласно националните си правни системи.
- (49) Солидарната вноска следва да се използва за i) мерки за финансова подкрепа на крайните потребители на енергия, и по-специално на уязвимите домакинства, за смекчаване на последиците от високите цени на енергията; ii) мерки за финансова подкрепа за намаляване на потреблението на енергия; iii) мерки за финансова подкрепа в помощ на дружествата в енергоемките отрасли; iv) мерки за финансова подкрепа за укрепване на енергийната самодостатъчност на Съюза. Държавите членки следва също така да могат да разпределят част от приходите от временната солидарна вноска за общо финансиране.
- (50) Използването на постъпленията за тези цели отразява изключителния характер на солидарната вноска като мярка, която има за цел да намали и смекчи вредните последици от енергийната криза за домакинствата и дружествата в целия Съюз с цел защита на единния пазар и предотвратяване на риска от по-нататъшна разпокъсаност. Покачващите се цени на енергията засягат всички държави членки. Въпреки това, като се имат предвид разликите в енергийния микс, не

всички държави членки са засегнати по един и същ начин и не всички имат еднакво фискално пространство, за да предприемат необходимите мерки за защита на уязвимите домакинства и предприятия. При липсата на европейска мярка, като например солидарна вноска, съществува висок риск от нарушаване на единния пазар и по-нататъшна разпокъсаност, което би било в ущърб на всички държави членки, като се има предвид интеграцията на енергийните пазари и на веригите за създаване на стойност. Справянето с енергийната бедност и със социалните последици от кризата, по-специално защитата на работниците в изложените на риск отрасли, също е въпрос на солидарност между държавите членки в Съюза. За да се постигне максимално въздействие, постъпленията от солидарната вноска следва да се използват координирано и/или чрез финансови инструменти на ЕС в дух на солидарност.

- (51) По-специално държавите членки следва да насочат мерките за финансова подкрепа към най-уязвимите домакинства и дружества, които са най-силно засегнати от покачващите се цени на енергията. Това би запазило ценовия стимул за намаляване на потреблението на енергия и за пестене на енергия. Освен това насочването към най-уязвимите домакинства и домакинствата със затруднения по отношение на ликвидността би оказало положително въздействие върху цялостното потребление (чрез предотвратяване на прекомерното намаляване на разходите за неенергийни стоки), като се има предвид склонността към потребление на тази група домакинства. Освен това постъпленията следва да се използват за насърчаване на намаляването на потреблението на енергия. В това отношение постъпленията следва да се използват например за целите на търгове или тръжни схеми за намаляване на потреблението, намаляване на разходите за закупуване на енергия от крайните потребители на енергия за определени обеми на потребление или насърчаване на инвестициите от страна на крайните потребители на енергия, като уязвимите домакинства и предприятията, във възобновяеми енергийни източници, в енергийна ефективност или в други технологии за декарбонизация. Постъпленията от солидарната вноска следва също така да се използват за финансова подкрепа на дружествата в енергоемките отрасли и в регионите, които разчитат на тези промишлени отрасли. Разходите в енергоемките отрасли, дължащи се на покачващите се цени на енергията, се увеличават рязко, като например в производството на торове. Мерките за финансова подкрепа трябва да бъдат обвързани с инвестиции в енергия от възобновяеми източници, енергийна ефективност или други технологии за декарбонизация. Освен това мерките, които спомагат Съюзът да стане по-самодостатъчен в областта на енергетиката, следва да бъдат подкрепени с инвестиции в съответствие с целите, определени в съобщението относно REPowerEU, по-специално за проекти с трансгранично измерение.
- (52) Държавите членки биха могли също така да решат да разпределят част от приходите от солидарната вноска към общото финансиране на мерки, предназначени за намаляване на вредните последици от енергийната криза, включително подкрепа за защита на заетостта и преквалификация и повишаване на квалификацията на работната сила или за насърчаване на инвестициите в енергийна ефективност и енергия от възобновяеми източници, включително в трансгранични проекти. Общият финансов аспект обхваща както разпределянето на разходите въз основа на проекти между държавите членки, така и насочването им чрез инструмент на ЕС въз основа на доброволно разпределяне

на приходи в бюджета на ЕС от страна на държавите членки в дух на солидарност.

- (53) Редовното и ефективно наблюдение и докладване на Комисията са от съществено значение за оценката на напредъка на държавите членки по отношение на постигането на целите за намаляване на потреблението, прилагането на тавана на приходите, използването на свръхприходите и прилагането на регулирани цени.
- (54) Държавите членки следва да докладват на Комисията за прилагането на солидарната вноски на съответните им територии, както и за всички изменения, които правят в тази вноски.
- (55) Държавите членки следва също така да докладват за използването на постъпленията, произтичащи от солидарната вноски. По-специално, целта е да се гарантира, че държавите членки използват постъпленията в съответствие с предвиденото в настоящия регламент.
- (56) Солидарната вноски и уреждащата я правна рамка на ЕС следва да имат временен характер за справяне с извънредната и неотложна ситуация, възникнала в Съюза по отношение на покачващите се цени на енергията. Солидарната вноски следва да се прилага към свръхпечалбите, генерирани през 2022 г., за справяне и смекчаване на вредните последици от настоящата енергийна криза за домакинствата и дружествата. Прилагането на солидарната вноски за цялата данъчна година ще позволи да се използват свръхпечалбите за съответния период в обществен интерес за смекчаване на последиците от енергийните кризи, като същевременно на засегнатите дружества се оставя адекватна част от печалбата.
- (57) Солидарната вноски следва да се прилага само за данъчната 2022 година. До 15 октомври 2023 г., когато националните органи ще имат поглед върху събирането на солидарната вноски, Комисията ще направи преглед на ситуацията и ще представи доклад на Съвета.
- (58) Ако държава членка срещне трудности при прилагането на регламента, и по-специално на временната солидарна вноски, тя следва да се консултира, когато е целесъобразно, с Европейската комисия в съответствие с член 4 от Договора за Европейския съюз.
- (59) Нестабилността на основните цени на газа създава трудности за енергийните предприятия, осъществяващи дейност на фючърсните пазари на електроенергия, по-специално при достъпа до подходящи обезпечения. Европейската комисия, в сътрудничество с Европейския орган за ценни книжа и пазари и Европейския банков орган, оценява въпросите, свързани с допустимостта на обезпеченията и маржовете, както и възможните начини за ограничаване на прекомерната нестабилност в рамките на деня.
- (60) Освен това мерките в настоящия регламент са в съответствие с допълващата и текущата работа на Европейската комисия по отношение на дългосрочната структура на пазара, обявена в Съобщението относно краткосрочната намеса на енергийния пазар и дългосрочните подобрения на структурата на пазара на електроенергия, публикувано заедно с плана REPowerEU на 18 май 2022 г.
- (61) Като се имат предвид мащабът на енергийната криза, степента на нейното социално, икономическо и финансово въздействие и необходимостта от предприемане на действия във възможно най-кратък срок, настоящият регламент

следва да влезе в сила по спешност в деня след деня на публикуването му в Официален вестник на Европейския съюз.

- (62) Предвид изключителния характер на мерките, предвидени в настоящия регламент, и необходимостта от прилагането им, по-специално през зимния сезон 2022—2023 г., регламентът следва да се прилага за период от една година след влизането му в сила.
- (63) Доколкото целите на настоящия регламент не могат да бъдат постигнати в достатъчна степен от държавите членки, а могат да бъдат постигнати по-добре на равнището на Съюза, Съюзът може да приеме мерки в съответствие с принципа на субсидиарност, уреден в член 5 от Договора за Европейския съюз. В съответствие с принципа на пропорционалност, уреден в същия член, настоящият регламент не надхвърля необходимото за постигане на тази цел,

ПРИЕ НАСТОЯЩИЯ РЕГЛАМЕНТ:

ГЛАВА I

ПРЕДМЕТ И ОПРЕДЕЛЕНИЯ

Член 1

Предмет

С настоящия регламент се урежда спешна намеса за смекчаване на последиците от високите цени на енергията чрез извънредни, целенасочени и ограничени във времето мерки. Тези мерки имат за цел да намалят потреблението на електроенергия, да ограничат пазарните приходи, които някои производители получават от производството на електроенергия, и да ги преразпределят целево към крайните потребители, да дадат възможност на държавите членки да прилагат публична намеса при определянето на цените за доставка на електроенергия за домакинствата и малките и средните предприятия, както и да установят правила за временна солидарна вноска за дружествата и местата на стопанска дейност от ЕС с дейност предимно в отраслите на нефта, природния газ, въглищата и нефтопреработването, за да се допринесе за една достъпна енергия за домакинствата и дружествата.

Член 2

Определения

За целите на настоящия регламент се прилагат определенията в член 2 от Директива (ЕС) 2019/944 и член 2 от Регламент (ЕС) 2019/943. Освен това се прилагат и следните определения:

- (1) „малко и средно предприятие“ означава предприятие, както е определено в член 2 от приложението към Препоръка 2003/361/ЕО на Комисията¹²;

¹² Препоръка 2003/361/ЕО на Комисията от 6 май 2003 г. относно определението за микро-, малки и средни предприятия (ОВ L 124, 20.5.2003 г., стр. 36).

- (2) „брутно потребление на електроенергия“ означава общите доставки на електроенергия за дейности на територията на държава членка;
- (3) „референтен период“ означава периодът от 1 ноември до 31 март през петте последователни години, предхождащи датата на влизане в сила на настоящия регламент, като се започне с периода от 1 ноември 2017 г. до 31 март 2018 г.;
- (4) „часове с върхови цени“ означава часовете на деня, в които се очаква цените на едро на електроенергията за ден напред да бъдат най-високи въз основа на прогнози на операторите на преносни системи и номинираните оператори на пазара на електроенергия;
- (5) „пазарни приходи“ означава реализирани приходи, които даден производител получава в замяна на продажбата и доставката на електроенергия в Съюза, независимо от договорната форма, под която се извършва тази размяна, включително споразумения за закупуване на електроенергия и други операции за хеджиране срещу колебанията на пазара на електроенергия на едро и с изключение на всякаква подкрепа, предоставена от държавата;
- (6) „уреждане“ означава плащане, което се извършва и получава между контрагентите срещу доставка и получаване на електроенергия, когато е приложимо, в изпълнение на съответните задължения на контрагентите по една или повече клирингови сделки;
- (7) „компетентен орган“ означава орган съгласно определението в член 2, точка 11 от Регламент (ЕС) 2019/941;
- (8) „сврѝхприходи“ означава положителна разлика между пазарните приходи на производителите за MWh електроенергия и тавана от 180 EUR на MWh електроенергия;
- (9) „отпадѝци“ означава всяко вещество или предмет, от който притежателят се освобождава, възнамерява да се освободи или е длѝжен да се освободи, както е определено в член 3, параграф 1 от Директива 2008/98/ЕО;
- (10) „нетен внос на електроенергия“ означава, за периода между 1 януари 2021 г. и 31 декември 2021 г., разликата между общия внос на електроенергия и общия износ на електроенергия, разделена на общото брутно производство на електроенергия в дадена държава членка;
- (11) „данѝчна година“ означава данѝчна година, календарна година или друг подходящ период за данѝчни цели, както е определено в националното законодателство;
- (12) „потребител“ означава потребител на едро или краен потребител;
- (13) „краен потребител на енергия“ означава потребител, който купува енергия за собствено ползване;
- (14) „краен потребител на електроенергия“ означава потребител, който купува електроенергия за собствено ползване;
- (15) „схема за подпомагане“ означава всеки инструмент, схема или механизъм, прилаган от държава членка или от група дѝржави членки, който насърчава използването на енергия от възобновяеми източници;

- (16) „гаранция за произход“ означава електронен документ, с който на краен потребител се предоставя доказателство, че определен дял или количество енергия е произведено от възобновяеми източници;
- (17) „дейности в отраслите на нефта, природния газ, въглищата и нефтопреработването“ означава всяка икономическа дейност, извършвана от дружество или място на стопанска дейност от ЕС, която генерира най-малко 75 % оборот в областта на минодобива, рафинирането на нефт или производството на коксови продукти;
- (18) „дружество от ЕС“ означава дружество от държава членка, което съгласно данъчното законодателство на тази държава членка се счита за местно лице за данъчни цели на тази държава членка и съгласно условията на споразумение за избягване на двойното данъчно облагане, сключено с трета държава, не се счита за местно лице за данъчни цели извън Съюза;
- (19) „място на стопанска дейност“ означава установено място на стопанска дейност в държава членка, откъдето се извършва цялата или част от дейността на дружество от друга държава, доколкото печалбите, реализирани от това място на дейност, подлежат на данъчно облагане с данъци в държавата членка по местонахождение по силата на съответните двустранни данъчни спогодби или, при отсъствие на такива, в съответствие с националното право;
- (20) „свръхпечалби“ означава облагаеми печалби, получени от дейности, извършвани на равнище дружества или места на стопанска дейност в отраслите на нефта, природния газ, въглищата и нефтопреработването, които надхвърлят с повече от 20 % средната стойност на печалбите за предходните три данъчни години;
- (21) „солидарна вноска“ означава временна мярка, предназначена за справяне със свръхпечалбите на дружествата и местата на стопанска дейност от ЕС с дейност в отраслите на нефта, природния газ, въглищата и нефтопреработването с цел смекчаване на изключителните промени в цените на енергийните пазари за държавите членки, потребителите и дружествата.

ГЛАВА II

МЕРКИ ОТНОСНО ПАЗАРА НА ЕЛЕКТРОЕНЕРГИЯ

Раздел 1

Намаляване на потреблението

Член 3

Намаляване на брунтното потребление на електроенергия

Държавите членки следва да се стремят да прилагат мерки за намаляване на общото си месечно брутно потребление на електроенергия с 10 % в сравнение със средното

брутно потребление на електроенергия през съответните месеци на референтния период.

Член 4

Намаляване на брутното потребление на електроенергия през часовете с върхови цени

1. За всеки месец всяка държава членка определя часовете с върхови цени, съответстващи на минимум 10 % от всички часове в месеца.
2. Всяка държава членка намалява брутното си потребление на електроенергия през часовете с върхови цени. За всеки месец намалението, постигнато през часовете с върхови цени, достига най-малко 5 % средно на час. Целта за намаляване се изчислява като разликата между действителното брутно потребление на електроенергия за определените часове с върхови цени и прогнозираното от операторите на преносни системи брутно потребление на електроенергия, без да се взема предвид ефектът от мерките, въведени за постигане на целта, определена в настоящия член.

Член 5

Мерки за намаляване на потреблението

1. Държавите членки могат да изберат подходящите мерки за намаляване на брутното потребление на електроенергия, за да постигнат целите, определени в членове 3 и 4. Мерките са ясно определени, прозрачни, пропорционални, недискриминационни и проверими и по-специално:
 - а) те са пазарно ориентирани, с компенсация, когато е приложимо, установена чрез открита състезателна процедура, включително търгове, в които спечелилите търга оференти получават компенсация;
 - б) включват финансова компенсация само когато такава компенсация се изплаща за допълнителна електроенергия, която не е консумирана в сравнение с очакваното потребление през съответния час без провеждането на тръжна процедура;
 - в) не нарушават неоправдано конкуренцията или правилното функционирането на вътрешния пазар на електроенергия;
 - г) не се ограничават неправомерно до конкретни потребители или групи потребители, включително агрегатори, в съответствие с член 17 от Директива (ЕС) 2019/944;
 - д) не възпрепятстват неправомерно процеса на замяна на технологиите, използващи изкопаеми горива, с технологии, използващи електроенергия.

Раздел 2

Таван на пазарните приходи и разпределение на свръхприходите към крайните клиенти

Член 6

Задължителен таван на пазарните приходи

1. Пазарните приходи на производителите, получени от производството на електроенергия от източниците, посочени в член 7, параграф 1, се ограничават до максимум 180 EUR за MWh произведена електроенергия.
2. Държавите членки гарантират, че таванът се прилага към всички пазарни приходи на производителите, независимо от пазарния времеви интервал, в който се извършва сделката, и от това дали електроенергията се търгува двустранно или на централизиран пазар.
3. Държавите членки решават дали да прилагат тавана за приходите при уреждането на обмена на енергия или след това.
4. Без да се засяга параграф 1, държавите членки могат да запазят или въведат мерки, които допълнително ограничават пазарните приходи на производителите, при условие че тези мерки са пропорционални и недискриминационни, не застрашават сигналите към инвеститорите, гарантират, че инвестиционните разходи са покрити, не нарушават функционирането на пазарите на едро на електроенергия и са съвместими с правото на Съюза.

Член 7

Прилагане на тавана за пазарните приходи към производителите на електроенергия

1. Задължението по член 6 се прилага за пазарните приходи, получени от продажбата на електроенергия, произведена от следните източници:
 - а) вятърна енергия;
 - б) слънчева енергия (слънчева топлинна и слънчева фотоволтаична енергия);
 - в) геотермална енергия;
 - г) водоелектрическа енергия без резервоар;
 - д) горива от биомаса (твърди или газообразни горива от биомаса), с изключение на биометан;
 - е) отпадъци;
 - ж) ядрена енергия;
 - з) лигнитни въглища;
 - и) суров нефт и други нефтени продукти.
2. Таванът, предвиден в член 6, параграф 1, не се прилага за демонстрационни проекти или за производители, чиито приходи за MWh произведена електроенергия вече са ограничени в резултат на държавни мерки.
3. Държавите членки могат, по-специално в случаите, когато прилагането на тавана, предвиден в член 6, параграф 1, води до значителна административна тежест, да решат, че таванът не се прилага за производители на електроенергия

със съоръжения за производство на електроенергия с инсталирана мощност от максимум 20 kW.

Член 8

Стимули за споразумения за закупуване на енергия от възобновяеми източници

1. В рамките на настоящия регламент държавите членки бързо премахват всички необосновани административни или пазарни пречки пред споразуменията за закупуване на енергия от възобновяеми източници. Те предприемат мерки за ускоряване на сключването на споразумения за закупуване на енергия от възобновяеми източници, по-специално от страна на малките и средните предприятия.
2. Държавите членки изготвят, планират и прилагат схеми за подпомагане и гаранции за произход по такъв начин, че те да позволяват сключването на споразумения за закупуване на енергия от възобновяеми източници, да са съвместими с тях и да ги допълват.

Член 9

Разпределение на свръхприходите

1. Държавите членки гарантират, че всички свръхприходи, произтичащи от прилагането на тавана на пазарните приходи, се използват за финансиране на мерки в подкрепа на крайните потребители на електроенергия, които целево смекчават въздействието на високите цени на електроенергията върху тези потребители.
2. Мерките, посочени в параграф 1, са ясно определени, прозрачни, пропорционални, недискриминационни и проверими и не противодействат на задължението за намаляване на брутното потребление на електроенергия по членове 3 и 4.
3. Мерките, посочени в параграф 1, могат например да включват:
 - а) предоставяне на финансова компенсация на крайните потребители на електроенергия за намаляване на тяхното потребление на електроенергия, включително чрез търгове за намаляване на потреблението или тържни схеми;
 - б) преки прехвърляния към крайните потребители на електроенергия;
 - в) компенсация за доставчици, които трябва да доставят електроенергия на потребителите под себестойността след държавна намеса при определянето на цените съгласно член 12;
 - г) намаляване на разходите за закупуване на електроенергия на крайните потребители на електроенергия за ограничен обем от консумираната електроенергия;
 - д) насърчаване на инвестициите от крайните потребители на електроенергия в технологии за декарбонизация, възобновяеми енергийни източници и енергийна ефективност.

Член 10

Споразумения между държавите членки

В случаите, когато нетният внос на електроенергия в дадена държава членка е равен или по-голям от 100 %, до 1 декември 2022 г. се сключва споразумение за споделяне на свръхприходите между държавата членка вносител и основната държава износител. Всички държави членки могат, в дух на солидарност, да сключват такива споразумения.

Раздел 3

Мерки в областта на търговията на дребно

Член 11

Временно включване на малките и средните предприятия в обхвата на публичната намеса при определянето на цените на електроенергията

Чрез дерогация от правилата на ЕС относно публичната намеса при определянето на цените държавите членки могат да прилагат публична намеса при определянето на цените за доставка на електроенергия за малките и средните предприятия. Тези публични намеси:

- а) се ограничават до 80 % от най-високото годишно потребление на бенефициера през последните 5 години и запазват стимул за намаляване на потреблението;
- б) отговарят на условията на член 5, параграфи 4 и 7 от Директива (ЕС) 2019/944;
- в) когато е приложимо, спазват условията на член 12 от настоящия регламент.

Член 12

Временна възможност за определяне на цени на електроенергията под себестойността

Чрез дерогация от правилата на ЕС относно публичната намеса при ценообразуването, когато прилагат публична намеса при определянето на цените за доставка на електроенергия съгласно член 5, параграф 6 от Директива (ЕС) 2019/944 или член 11 от настоящия регламент, държавите членки могат по изключение и временно да определят цена за доставка на електроенергия, която е под себестойността, при условие че са изпълнени всички изброени по-долу условия:

- а) Мярката обхваща ограничена консумация и запазва стимул за намаляване на потреблението;
- б) Няма дискриминация между доставчиците;
- в) Доставчиците получават компенсация за доставяне под себестойността;
- г) Всички доставчици имат право да предоставят оферти на регулираната цена на една и съща основа.

ГЛАВА III

МЯРКА ПО ОТНОШЕНИЕ НА ОТРАСЛИТЕ НА НЕФТА, ПРИРОДНИЯ ГАЗ, ВЪГЛИЩАТА И НЕФТОПРЕРАБОТВАНЕТО

Член 13

Подкрепа за крайните потребители чрез задължителна временна солидарна вноска

1. Свръхпечалбите, генерирани от дейности в отраслите на нефта, природния газ, въглищата и нефтопреработването, подлежат на временна солидарна вноска.
2. Държавите членки гарантират, че съществуващите или планираните национални мерки със сходни цели като временната солидарна вноска съгласно настоящия регламент съответстват на правилата, уреждащи временната солидарна вноска, определени в настоящия регламент, или ги допълват.
3. Задължителната временна солидарна вноска, посочена в параграф 1, се прилага най-късно от 31 декември 2022 г.

Член 14

Основа за изчисляване на временната солидарна вноска

Временната солидарна вноска за дружествата и местата на стопанска дейност от ЕС с дейност в отраслите на нефта, природния газ, въглищата и нефтопреработването, се изчислява върху облагаемите печалби, определени съгласно националните данъчни правила през данъчната година, започваща на или след 1 януари 2022 г., които надхвърлят с повече от 20 % средните облагаеми печалби, определени съгласно националните данъчни правила, за трите данъчни години, започващи на или след 1 януари 2019 г. Ако средният годишен резултат от периода, обхващащ трите данъчни години, започващи на или след 1 януари 2019 г., е отрицателен, средната облагаема печалба е нула за целите на изчисляването на временната солидарна вноска.

Член 15

Ставка за изчисляване на временната солидарна вноска

1. Ставката, приложима за изчисляване на временната солидарна вноска, е най-малко 33 % от основата, посочена в член 14.
2. Временната солидарна вноска се прилага в допълнение към редовните данъци и налози, приложими съгласно националното законодателство на дадена държава членка.

Член 16

Използване на постъпленията от временната солидарна вноска

1. Държавите членки използват постъпленията от временната солидарна вноска с достатъчно навременно въздействие за следните цели:
 - а) мерки за финансова подкрепа на крайните потребители на енергия, и по-специално на уязвимите домакинства, за целево смекчаване на последиците от високите цени на енергията;
 - б) мерки за финансова подкрепа за подпомагане на намаляване на потреблението на енергия, например чрез търгове или тръжни схеми за намаляване на потреблението, намаляване на разходите за закупуване на енергия от крайните потребители на енергия за определени обеми на потребление, насърчаване на инвестициите от страна на крайните потребители на енергия във възобновяеми енергийни източници, в структурна енергийна ефективност или в други технологии за декарбонизация;
 - в) мерки за финансова подкрепа за подпомагане на дружествата в енергоемките отрасли, при условие че са обвързани с инвестиции в енергия от възобновяеми източници, енергийна ефективност или други технологии за декарбонизация;
 - г) мерки за финансова подкрепа за развитие на енергийната самодостатъчност, по-специално инвестиции в съответствие с целите на REPowerEU, в частност в проекти с трансгранично измерение;
 - д) в дух на солидарност между държавите членки, разпределяне от тяхна страна на дял от приходите от временната солидарната вноска към общото финансиране на мерки за намаляване на вредните последици от енергийната криза, включително подкрепа за защита на заетостта и преквалификация и повишаване на квалификацията на работната сила или за насърчаване на инвестициите в енергийна ефективност и енергия от възобновяеми източници, включително в трансгранични проекти.
2. Посочените в параграф 1 мерки са ясно определени, прозрачни, пропорционални, недискриминационни и проверими.

Член 17

Временен характер на солидарната вноска

Временната солидарна вноска, прилагана от държавите членки в съответствие с настоящия регламент, е с временен характер. Тя се прилага само за свръхпечалбите, генерирани през данъчната година, започнала на или след 1 януари 2022 г.

ГЛАВА IV

ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

Член 18

Наблюдение и прилагане

1. Компетентният орган на всяка държава членка наблюдава прилагането на мерките, посочени в членове 3, 4, 5, 6, 7, 9, 11 и 12, на нейна територия.
2. Във възможно най-кратък срок след влизането в сила на настоящия регламент и най-късно до 1 декември 2022 г. държавите членки докладват на Комисията планираните мерки, изисквани съгласно член 5, и споразуменията, сключени съгласно член 10.
3. До 15 януари 2023 г. и всеки месец след това до 15 април 2023 г. държавите членки докладват на Комисията относно:
 - а) намалението на потреблението, постигнато съгласно членове 3 и 4, и мерките, въведени за постигане на намалението съгласно член 5;
 - б) свръхприходите, генерирани съгласно член 6;
 - в) мерките относно разпределянето на свръхприходите, прилагани за смекчаване на въздействието на високите цени на електроенергията върху крайните потребители съгласно член 9;
 - г) всяка публична намеса при определянето на цените на електроенергията, посочена в членове 11 и 12;
4. Държавите членки докладват на Комисията относно:
 - а) въвеждането на временната солидарна вноска съгласно член 13 до 15 октомври 2022 г.;
 - б) всички последващи изменения на посочената мярка в срок от един месец от публикуването им в националния държавен вестник;
 - в) използването на постъпленията съгласно член 16 в срок от един месец от момента, в който постъпленията са били събрани от държавите членки в съответствие с националното право.

Член 19

Преглед

1. До 28 февруари 2023 г. Комисията ще направи преглед на глава II с оглед на общото състояние на доставките и цените на електроенергията в Съюза и ще представи на Съвета доклад относно основните констатации от този преглед. Въз основа на този доклад Комисията може по-специално да предложи, в случай че това е оправдано от икономическите обстоятелства или функционирането на пазара на електроенергия в Съюза и в отделните държави членки, да се удължи срокът на прилагане на настоящия регламент, да се измени равнището на тавана на приходите по член 6, параграф 1 и неговото прилагане по отношение на производителите по член 7 или да се измени глава II по друг начин.
2. До 15 октомври 2023 г. Комисията ще извърши преглед на глава III с оглед на общото състояние на отрасъла на изкопаемите горива и генерираните свръхпечалби и ще представи на Съвета доклад относно основните констатации от този преглед.

Член 20

Влизане в сила и прилагане

1. Настоящият регламент влиза в сила в деня след деня на публикуването му в Официален вестник на Европейския съюз.
2. Без да се засягат необходимостта да се гарантира разпределението на свръхприходите в съответствие с член 9 и да се използват постъпленията от временната солидарна вноска в съответствие с член 16, настоящият регламент се прилага за срок от една година от влизането му в сила.

Членове 3, 4, 5, 6, 7, 9, 10 се прилагат от 1 декември 2022 г. Това не засяга по-ранното доброволно прилагане от страна на държавите членки.

Членове 3, 4, 6, 7 се прилагат до 31 март 2023 г.

Настоящият регламент е задължителен в своята цялост и се прилага пряко в държавите членки в съответствие с Договорите.

Съставено в Брюксел на [...] година.

За Съвета
Председател